

Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Cätli Märtin

**RAHVUSVAHELISE MIINIMUMMAKSU RAKENDAMISEGA
SEOTUD VÕIMALUSED EESTI ETTEVÕTJATELE**

Lõputöö

Juhendaja:

Inga Klauson, MA

Tallinn 2022

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Finantskolledž	Mai 2022
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Rahvusvahelise miinimummaksu rakendamise seotud võimalused Eesti ettevõtjatele</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: Opportunities for Implementing a Global Minimum Tax for Estonian Entrepreneurs</p> <p>Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 55 leheküljest. Lõputöös on kasutatud 62 allikat, millele on tekstis viidatud.</p> <p><i>Lõputöö eesmärk on selgitada välja erinevad miinimummaksu rakendamise võimalused Eestis ja leida ettevõtjate seisukohalt kõige sobivam viis kehtestada miinimummaksu Eestis.</i></p> <p><i>Eesmärgi täitmiseks analüüsi teoreetilises osas erialast teaduskirjandust, et teada saada probleemidest rahvusvaheliste ettevõtjate tulude maksustamises, mis oli ajendiks miinimummaksu kehtestamisel. Seejärel uuriti miinimummaksu olemust, kohaldumisala ja arvutuskäiku. Uurimismeetodina kasutati kvantitatiivset ja kvalitatiivset uurimismeetodit. Analüüsi osas viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud ja küsitlus Eesti ettevõtjatega, keda miinimummaks puudutab. Küsitluse ja intervjuude eesmärk oli selgitada välja Eesti ettevõtjate seisukoht miinimummaksu kehtestamisel. Saadud vastuste põhjal saab järeldada, et Eestil oleks mõistlik direktiiv üle võtta ja rakendada seda nii ema- kui tütarühingutele ning mitte kasutada direktiivi ülevõtmise edasilükkamise võimalust kuni aastani 2030.</i></p>	
Lisad (nt CD, DVD jms):	
Võtmesõnad: globaalne miinimummaks, rahvusvaheliste ettevõtjate maksustamine, OECD/G20	
Võõrkeelsed võtmesõnad: global minimum tax, taxation of multinational enterprises, OECD/G20	
Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega:	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu	
<p>Töö autor: Cätli Märtn</p> <p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud.</p> <p>Annan Sisekaitseakadeemiale tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose reprodutseerimiseks säilitamise ja elektroonilise avaldamise eesmärgil, sealhulgas Sisekaitseakadeemia raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni. Annan loa teose üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Sisekaitseakadeemia veebikeskkonna kaudu sealhulgas Sisekaitseakadeemia raamatukogu digikogu kaudu ja paberandjal Sisekaitseakadeemia raamatukogus kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.</p> <p>Olen teadlik, et nimetatud õigused jäävad alles ka autorile. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi</p> <p>(allkirjastatud digitaalselt)</p>	
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Inga Klauson	(allkirjastatud digitaalselt)
Kaitmisele lubatud	
Kolledži direktor: Kerly Randlane	(allkirjastatud digitaalselt)

SISUKORD

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU	4
SISSEJUHATUS.....	5
1. MIINIMUMMAKS JA SELLE KEHETSAMINE	8
1.1. Rahvusvaheliste ettevõtjate tulude maksustamine	8
1.2. Miinimummaksu olemus.....	14
2. MIINIMUMMAKSU ÜLEVÕTMISE VÕIMALUSED EESTIS	24
2.1. Uurimismetoodika.....	24
2.2. Küsitluse tulemused	26
2.2. Intervjuude tulemused.....	32
2.4 Järeldused ja ettepanekud.....	36
KOKKUVÕTE.....	40
SUMMARY	43
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU.....	44
Lisa 1. Küsitlus Eestis tegutsevatele tütarühingutele	51
Lisa 2. Intervjuu küsimused Eestis tegutsevatele emaühingutele	54
Lisa 3. Intervjuude kategooriad ja koodid.....	55

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU

BEPS projekt:	OECD poolt koostatud maksubaasi kahandamise ja kasumi ümberpaigutamise vastane projekt
ECOFIN:	Majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu
EL:	Euroopa Liit
GloBE reeglid:	Globaalsed maksubaasi kahandamise vastased reeglid
G20:	Maaailma olulisemad tööstusriigid ning areneva majandusega riigid
OECD:	Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon
IFS:	Rahvusvahelise finantsaruandluse standardid
IIR:	Tulu arvesse võtmise reegel
UTPR:	Alamaksustatud maksete reegel
STTR:	Lepingupõhine reegel

SISSEJUHATUS

Õiglast maksustamist on käsitletud pikka aega vaid riigisisese teemana. Olenemata, millised maksustamise reeglid on, kehtivad need riikide vahel erinevalt. Ettevõtete majandustegevuse globaliseerumine põhjustab väljakutseid enam kui sada aastat kehtinud rahvusvahelise ettevõtlustulu maksustamise reeglitele. Vananenud maksureeglid annavad rahvusvahelistele ettevõtetele võimaluse maksukohustuse vähendamiseks või selle vältimiseks. See on toonud kaasa tagajärje, kus maksude tasumine on muutunud rahvusvahelistele ettevõtetele vabatahtlikuks. Riigil jääb sellega saamata oma tegevuseks vajalik märkimisväärne osa tulust. Eesmärgiga kaitsta maksubaasi ja tagada ettevõtetele kogu maailmas võrdsed võimalused luuakse rahvusvahelisi algatusi, et mõjutada ettevõtete tulude maksustamist tulevikus (OECD, 2021b, p. 3).

Lõputöö on aktuaalne, sest 8. oktoobril 2021 kiideti Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (edaspidi OECD) ja tööstusriikide ühenduse G20 Kaasava Raamistiku poolt heaks kahesambaline lahendus, millega luuakse uus rahvusvahelise maksustamise raamistik. Üksikasjalik rakenduskava, millega on liitunud 137 riiki (OECD, 2021d), sealhulgas ka Eesti, näeb ette uute eeskirjade rakendamise aastast 2023. Kahesambaline lahendus koosneb esimesest ja teisest sambast. Esimene samm ehk digimaks puudutab rahvusvahelisi kontserne, kes oma kaupade ja teenuste pakkumisel kasutavad digilahendusi. (OECD, 2021b, pp. 1-3). Esimese samba eesmärk on anda riikidele maksustamisõigus selliste ettevõtjate pealt, kes teenivad tulu ilma seal füüsiliselt kohapeal tegutsemata. Teise samba eesmärk on kehtestada kõigile üle 750 miljoni euro suuruse aastase müügituluga rahvusvahelistele kontsernidele ülemaailmne ettevõtete tulumaksu alammäär 15% (OECD, 2021b, p. 4). Kui kontserni välisriigis asuva tütarühingu teenitud kasum on maksustatud alla alammäära, tekib emaühingu residendiriiigil õigus väiksema määraga maksustatud kasumi täiendavaks maksustamiseks. Globaalne tulumaksu miinimum ei kõrvalda maksukonkurentsi, kuid on oluline samm riikide maksubaasi ühtlustamisel, maksudest kõrvalehoidmise takistamisel ja võrdsete võimaluste loomisel (OECD, 2021b, p. 4). Eestis puudutab see umbes nelja rahvusvahelise kontserni emaühingut ning ligikaudu 300 välisriigi kontserni tütarühingut (Rahandusministeerium, 2021).

Käsitletav teema on uudne, sest autorile teadaolevalt ei ole varem uuritud globaalset miinimummaksu ja selle rakendamisega seonduvaid võimalusi Eesti ettevõtjatele.

Sisekaitseakadeemias on varasemalt 2021. aastal kirjutanud lõputöö Liisa Gatski teemal „Digitaalmajanduse maksustamise vajalikkus ja võimalused Euroopa Liidus“. Antud lõputöö puudutab rahvusvahelise maksustamise esimest sammast ehk digimaksu. Töös selgitatakse digitaalmajandusega kaasnevaid eeliseid ja puudusi ja analüüsitakse digitaalmajanduse maksustamise vajalikkust ja võimalusi Euroopa Liidus. (Gatski, 2021) Väljaspool Eestit on varasemalt vaid üldiselt uuritud ettevõtete maksustamist. Näiteks on kirjutatud magistritööd teemadel „Globaliseerumise mõju ettevõtete tulumaksule“ (Hamer, 2019) ning „Ettevõtte tulumaks ja selle vältimise määravad tegurid“ (van den Ende, 2016). Käesolev lõputöö keskendub miinimummaksule. Lõputöös analüüsitakse miinimummaksu rakendamise võimalusi ettevõtjatele, leidmaks kõige sobivam viis miinimummaksu ülevõtmiseks Eestis.

Miinimummaksu kohustuse arvutamisel võetakse aluseks OECD/G20 Kaasava Raamistiku poolt kokkulepitud reeglid, mis hõlmavad enda all tulu arvesse võtmise reeglit ja pöördmehhanismi. See tähendab, et kui tütarühingu kasum ei ole maksustatud vähemalt miinimummääraga, siis lõpliku emaühingu riik võib maksustada kasumit niipalju, et oleks täidetud miinimummäär. Kui lõpliku emaühingu riik ei kasuta oma maksustamisõigust, siis rakendub pöördmehhanism, st alamaksustatud kasumilt tasumisele kuuluvat maksu makstakse teiste tütarühingute riikides. 22. detsembril 2021 Euroopa Komisjoni poolt esitatud direktiivi järgi on Eestil võimalus valida kahe variandi vahel, kas võtta miinimummaksu direktiiv üle ja rakendada tulu arvesse võtmise reeglit ainult Eestis asuvatele emaühingutele või rakendada seda reeglit nii Eestis asuvatele ema- kui ka tütarühingutele (nn riigisisene miinimummaks). Samuti lisati hilisemate läbirääkimiste käigus direktiivi erand, et esimesel kuuel aastal ei pea riigid, kus on vähem kui 12 üle 750 miljoni euro käibega kontserni lõpliku emaühingu miinimummaksu rakendama, kuid nad peavad laskma teistel riikidel maksustada Eesti äriühingute alamaksustatud kasumeid. Seega saab Eesti soovi korral edasi lükata miinimummaksu ülevõtmise aastani 2030. (Rahandusministeerium, 2022) Olukorras, kus Eesti ettevõttel pole plaanis kasumit jaotada, võib miinimummaksu rakendamine olla kasulik, sest miinimummaksu efektiivne maksumäär võib olla madalam kui Eestis kehtiv ettevõtte tulumaks. Paraku toob miinimummaksu rakendamine ettevõtjatele kaasa nii lisanduvaid maksukohustusi kui ka suuremat halduskoormust.

Lõputöö uurimisprobleemiks on püstitatud küsimus: Milline on Eesti ettevõtjale kõige vähem koormav viis miinimummaksu ülevõtmiseks Eestis?

Uurimisprobleemi lahendamiseks ning töö piiritlemiseks on püstitatud järgmised uurimisküsimused:

1. Millised on probleemid rahvusvaheliste ettevõtjate tulude maksustamises?
2. Mis on miinimummaks ja keda see puudutab?
3. Milline on Eesti ettevõtjate seisukoht miinimummaksu kehtestamisel?
4. Millised on erinevad miinimummaksu ülevõtmise võimalused Eestis?

Lõputöö eesmärk on selgitada välja erinevad miinimummaksu rakendamise võimalused Eestis ja leida ettevõtjate seisukohalt kõige sobivam viis kehtestada miinimummaksu Eestis. Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Anda ülevaade rahvusvaheliste ettevõtjate tulude maksustamisest ja miinimummaksu olemusest.
2. Analüüsida intervjuude ning küsitluse põhjal Eesti ettevõtjate arvamust, milline on nende seisukoht miinimummaksu kehtestamisel
3. Sünteesida teooriat, küsitluse tulemusi ja intervjuusid ning teha nende põhjal järeldusi ja ettepanekuid miinimummaksu ülevõtmiseks Eesti ettevõtjate seisukohalt.

Uurimismeetodina kasutatakse lõputöö eesmärgi saavutamiseks nii kvantitatiivset kui ka kvalitatiivset uurimismeetodit. Kvantitatiivse uuringu läbiviimiseks koostas autor kirjaliku küsitluse Eestis asuvatele tütarühingutele, keda miinimummaks tulevikus puudutab. Kvalitatiivse uuringu raames viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud. Tegu on eesmärgistatud valimiga, kuhu kuuluvad Eestis tegutsevad rahvusvaheliste kontsernide emaühingud, keda miinimummaks puudutama hakkab.

Lõputöö koosneb kahest peatükist, millest esimene peatükk kirjeldab rahvusvaheliste ettevõtete tulude maksustamist ja miinimummaksu olemust. Lõputöö teises osas viib autor läbi intervjuud ning küsitluse eesmärgiga teada saada Eesti ettevõtjate seisukoht miinimummaksu kehtestamisel. Saadud informatsiooni põhjal leiab autor ettevõtjatele kõige vähem koormava viisi miinimummaksu ülevõtmiseks Eestis.

1. MIINIMUMMAKS JA SELLE KEHETSAMINE

1.1. Rahvusvaheliste ettevõtjate tulude maksustamine

Üleilmastumise põhielement on majanduse globaliseerumine (Klabbers, 2018, lk 58). Globaliseerumine tähendab, et kaugus muutub ebaoluliseks, suhteliseks või vähe oluliseks. Ideed, investeerimiskapital ja tööjõud liiguvad kiiremini kui kunagi varem ning isegi kui need paigale jäävad, võib nende asukoht olla vähem oluline, kui see oleks olnud varem. Globaliseerumise eeldusteks on tehnoloogilised ja majanduslikud muutused, mis omakorda toovad kaasa kultuurilisi ja poliitilisi tagajärgi (Eriksen, 2007, pp. 5–22). Kuigi globaliseerumine, s.t riikidevahelised või isegi globaalsed süsteemid on eksisteerinud sajandeid, kujunesid tänapäevased globaalsed tunnusjooned nagu kaubandustegevuse laienemine väljapoole riigipiire ja majandustehingute rahvusvahelistumine alles pärast teist maailmasõda. Globaliseerumise ajendiks olid tegurid nagu: sõjajärgne ülesehitusprotsess, rahvusvahelise kaubanduse ja rahavoogude spetsiifiliste piirangute järkjärguline vähendamine, transpordi- ja sidekulude vähendamine, transpordimeetodite mitmekesistamine, rahvusvaheliste ettevõtjate tegevuse laiendamine. (Stanciu & Stanciu, 2021, p. 235) Tänapäeva globaalsed reeglid määratlesid üle 70 aasta tagasi võidukad lääneriigid, kes olid reeglite alusepanijaks ülemaailmsetele institutsioonidele, nagu Maailmapank, Rahvusvaheline Valuutafond (IMF) ja Maailma Kaubandusorganisatsioon (WTO) (Madhok, 2021, p. 201).

Tõusev globaliseerumine mõjutab ettevõtjate käitumist ja otsust mobiilse kapitali paigutamise kohta ning rahvusvaheliste kapitalivoogude suurust, soodustades riikidevahelist maksukonkurentsi ning ebavõrdsuse kasvu sissetulekutes (Banociova & Tahlova, 2019, p. 22; Clausing, *et.al.*, 2021, p. 13). Samuti on globaliseerumine näidanud, et mitmed rahvusvahelise õiguse mõisted võivad olla iganenud. Kui rahvusvaheline õigus tahab öelda midagi sisulist rahvusvahelise poliitika kohta, peab ta muutuva maailmaga kohanema. Näiteks oleks rahvusvahelisi maksuküsimusi parem käsitleda ülemaailmse juhtimise rahvusvahelise õiguse raames, mitte riikide iseseisva eesõigusena nagu praegu. (Klabbers, 2018, lk 58)

Viimastel aastakümnetel on rahvusvaheliste ettevõtjate teemaga tegelenud üha rohkem spetsialiste, kes on püüdnud kõikehõlmava definitsiooni kaudu tabada nende majanduslikku olemust. (Stanciu & Stanciu, 2021, p. 236) Näiteks väitis Vermeiren (1966, p. 192), et rahvusvaheline ettevõtte on suur ettevõtte, mille organisatsiooniline struktuur hõlmab

tööstusharusid vähemalt kuues riigis. Hiljem, ettevõtete majandustegevuse üha suureneva globaliseerumise järel vähenes see arv kahe riigini ja lõpuks ühe riigini. Praegu nõustub enamik spetsialiste, et rahvusvaheline ettevõtte on ettevõtte, mis on laiendanud oma tootmist ja turustamist väljapoole riigi piire. (Stanciu & Stanciu, 2021, pp. 236-237) Madhok (2021, p. 200) on seisukohal, et oleme saavutanud globaliseerumise haripunkti ning oleme sisenemas hoopiski deglobaliseerumise ajastusse. Sellele viitavad sündmused on näiteks Hiina vastuvõtmine Maailma kaubandusorganisatsiooni (WTO) 2001. aastal, mille tulemuseks oli tootmise ümberpaigutamine lääneriikidest eemale. Samuti 2008. aastal toimunud finantskriis ja 2020. aastal alguse saanud COVID-19 pandeemia, mis on hävitanud majandusi ja ühiskondi kogu maailmas, paljastades mõningaid globaliseerumisest tingitud haavatavust ja nõrkust. Samas rõhub autor, et peaksime ühise koostööga arendama oma institutsioone ja mõtteviisi selliste aktuaalsete probleemide lahendamiseks.

Globaliseerumine on avanud ettevõtetele uusi võimalusi. Kui 1970. aastal oli maailma esimeses 15 arenenud riigis umbes 7500 rahvusvahelist ettevõtet, siis 1994. aastal oli samades riikides umbes 25 000 rahvusvahelist ettevõtet. Praegu näitab rahvusvaheline statistika, et maailma majanduses on üle 50 000 rahvusvahelise ettevõtte, millel on üle 280 000 tütarühingu, mis on jaotatud üle maailma. Nad kontrollivad üle 40 protsendi kogu maailma erasektori varadest ja moodustavad üle 35 protsendi kogu maailma majanduses toodetud majanduskaupadest. (Stanciu & Stanciu, 2021, p. 237) OECD statistika kohaselt kaotavad riigid rahvusvaheliste ettevõtjate maksudest kõrvalehoidumise tagajärjel igal aastal kuni 240 miljardit dollarit maksutulu (Feibiao, 2021, p. 26).

Üldiselt maksavad ettevõtted oma jaotamata kasumilt otsese maksuna tulumaksu. Tulumaksu kehtestamine ettevõtjatele on oluline vahend ettevõtjate vormi, funktsiooni ja tegevuse reguleerimiseks. (Bowler-Smith, 2017, p. 753, 765) Traditsioonilise tulumaksusüsteemi puhul on ettevõtjate tulumaksu objektiks kasum. Avi-Yonah (2004, p. 1249) leiab, et ettevõtte tulumaks on õigustatud liberaalse demokraatliku riigi võimalusena piirata liigset võimu kuhjumist ettevõtjate kätte. Ettevõtte tulumaks saavutab oma eesmärgi kahel viisil: piirates otseselt äriühingu varade kogunemise kiirust ja reguleerides äriühingu varade kasutust ning suunates seda ühiskonnale tervikuna kasulikuks peetavatesse hüvedesse. Kumbki neist funktsioonidest ei ole kapitalistlikus majanduses tõhusalt saavutatav muude vahenditega kui märkimisväärse maksumäära kehtestamisega ettevõttele tulumaksu näol.

Rahvusvahelised ettevõtjad teenivad tulu kahel peamisel viisil: müües tooteid või teenuseid ja investeerides oma likviidseid varasid. Esimest nimetatakse tavaliselt aktiivseks sissetulekuks ja teist passiivseks. (Beer, *et al.*, 2018, p. 5) Aktiivse ja passiivse tulu eristamine on vajalik rahvusvahelises tulumaksuõiguses, sest tuluallika riigi maksustamisõiguse ulatus sõltub tulu liigist (Lehis, 2012, lk 186). Riigi maksustamisõigused rahvusvaheliste ettevõtjate tulude üle põhinevad tuluallikal ja ettevõtja residentsusel. Tuluallikas viitab investeringutele ja tootmisele ning selle määrab suuresti tööjõu ja/või kapitali füüsiline olemasolu. Vastavalt OECD tulu- ja kapitalimaksu näidiskonventsioonile on tuluallikariikidel esmane maksustamisõigus välismaiste eraettevõtete aktiivse äritulu suhtes, samas kui asukohariikidel säilib õigus maksustada passiivset tulu. Rahvusvaheliste ettevõtete aktiivse äritulu maksustamise määravad kaks alternatiivset süsteemi. Territoriaalse süsteemi kohaselt (kasutatakse nt Euroopas ja Jaapanis) vabastavad residendiriigid rahvusvaheliste ettevõtete välistulu maksust, nii et nende aktiivset ettevõtlustulu maksustatakse ainult lähteriigis. Ülemaailmse süsteemi kohaselt (kasutatud nt Hiinas ja kuni viimase ajani USA-s) säilib asukohariigil õigus maksustada aktiivset tulu kõigist lähteriikidest. (Beer, *et al.*, 2018, pp. 5-5) Klassikalise aktiivse ja passiivse tulu eristamine on aga arenevas ettevõtluskeskkonnas muutunud üha ebaselgemaks, eriti näiteks elektroonilise kaubanduse keskkonnas (OECD, 2017, p. 9).

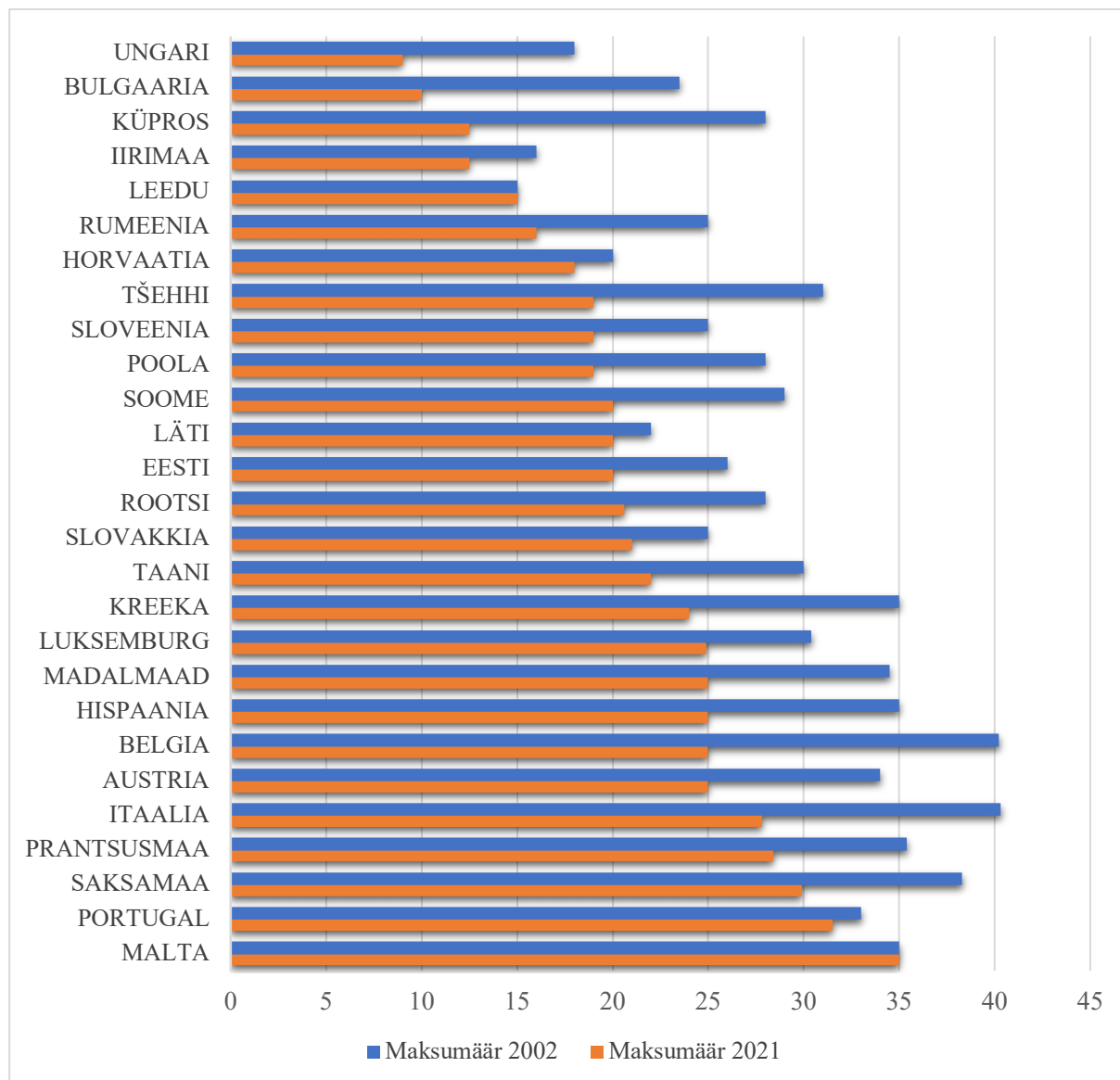
Ettevõtjate majandustegevuse globaliseerumine ja rahvusvaheliste kontsernide tähtsuse kasv avaldab negatiivseid mõjusid riikide maksupoliitikale (Devereux & Fuest, 2010, p. 24). Probleem, et suured rahvusvahelised korporatsioonid ja multimiljonärid maksavad vähem makse kui ülejäänud ühiskond oli juba ajakohane teema 1980. aastatel. Kuna ebaõiglus Ameerika Ühendriikide maksusüsteemis oli muutunud selleks ajaks juba sedavõrd suureks, võeti Ameerikas 1986. aastal vastu uus maksureformi seadus, mida on nimetatud ka kui „uue maksupoliitika ajastu“. (Minarik, 2015, pp. 159–179) Reformi käigus langetati enamiku eraisikute ja ettevõtjate jaoks maksumäärasid ning seda rahastati suures osas sadade maksukulude/lünkade likvideerimisest (Steinmo, 2003, p. 219). Ettevõtte tulumaksureformi üks eesmärke oli kõige võimsamate ja paremini organiseeritud ettevõtlusgruppide (kapitalimahukad majandusharud) maksustamise muutmise. Kapitalimahukate ettevõtete maksustamist tõsteti läbi maksusoodustuste kaotamise. Need kärped olid õigustatud tekkiva veendumusega, et tulevane kasv seisneb tulevastes majandussektorites ja et "suitsutööstused" peavad tegema teed "uuele majandusele". (Ergen, 2021, pp. 17-18) Kuigi Ameerika uus maksusüsteem ei olnud kaugeltki "õiglane", oli see õiglasem kui varasem süsteem (Steinmo,

2003, p. 219). Sellise käsitlusega maksureformi idee levis kiiresti Ameerikast väljapoole ning mitmed poliitikakujundajad kogu maailmas püüdsid antud ideed oma riigi kontekstis jälgendada (Steinmo, 2003, p. 209).

Selleks, et vältida kasumi ümberpaigutamist teistesse riikidesse, konkureerivad riigid omavahel. Kaubanduse suurenev avatus sunnib riike pakkuma rahvusvahelistele ettevõtjatele soodsaid tingimusi, mistõttu lähevad riigid üle ülemaailmselt maksusüsteemilt territoriaalsele. See tähendab, et ettevõtjate välismaal teenitud tulu ei maksustata koduriigis eraldi. (Shin, 2020, pp. 287, 299) Välisinvesteeringute meelitamiseks alandavad riigid ettevõtete tulumaksumäärasid (Clausing, *et.al.*, 2021, p. 13). Viimase kahekümne aasta jooksul on see osutunud populaarseks ka Euroopa Liidu riikide seas, kus valitseb konkurents ettevõtte tulumaksu osas (Banociova & Tahlova, 2019, p. 19). Kui 2000. aastate keskel ühines Euroopa Liiduga kümnekond uut Ida-Euroopa riiki, sh ka Eesti, kasvasid poliitilised pinged ettevõtete tulumaksumäärade suurte erinevuste pärast. Nõukogude Liidu lagunemisel tekkinud iseseisvate Ida-Euroopa riikide madal kodumaise kapitali tase, ajendas Ida-Euroopa riike säilitama madalad maksud, et globaalselt konkurentsivõimelises keskkonnas jääda investoritele atraktiivseks. Madala maksumääraga riikide juhid leidsid, et nende ettevõtte tulumaksu režiim on nende kasvu- ja arengustrateegia oluline osa. See oli aga vastumeelne Lääne-Euroopa juhtidele, kellel oli hirm ettevõtete tulumaksude suurte erinevuste pärast Euroopas. Kartus saamata jäänud tulu ja maksukonkurentsi ees ajendas Saksamaa, Prantsusmaa ja Rootsi riigijuhte üleskutsumisele ühtlustada ettevõtte tulumaksupoliitikat riikide vahel. (Tudor & Appel, 2016, pp. 855-869)

Arvestades ettevõtete väga suurt mobiilsust, on Euroopa-sisene maksukonkurents olnud eriti tihe (Tudor & Appel, 2016, p. 856). Alates 1995. aastast on keskmine ettevõtte tulumaksu määr Euroopa Liidus langenud 35 protsendilt 23 protsendile (Devereux & Fuest, 2010, p. 24). Joonisel 1 nähtub, et ettevõtte tulumaksumäär langes võrreldes 2002. aastaga 2021. aastal peaaegu kõigis Euroopa Liidu riikides, välja arvatud Maltas ja Leedus, kus tulumaksumäär oli jäänud samaks. Kõige suurem tulumaksumäär alandamine on toimunud Bulgaarias ja Ungaris, kus maksumäär on langenud poole võrra. Kõige suurem oli 2021. aastal maksumäär riikides nagu Malta, Portugal, Saksamaa, Prantsusmaa ja Itaalia. Kokkuvõtlikult võib väita, et väikese siseriikliku maksubaasiga riigid soosivad maksukonkurentsi, suure maksubaasiga riigid aga maksualast koostööd (Holzinger, 2005, p. 475). Siiski on paljud teadlased ja poliitikaspetsialistid leidnud, et Euroopa Liidu püüdlused leida piirkondlik lahendus, mis aitaks

Euroopal toime tulla ettevõtete maksude langetamise survega, võib osutuda valeks, sest ettevõtte tulumaksumäära langetamist ja konkurentsi peetakse pigem globaalseks nähtuseks. (Tudor & Appel, 2016, pp. 855-869)

Joonis 1. Ettevõtte tulumaksu määrad Euroopa Liidu riikides aastatel 2002 ja 2021 (OECD.Stat, 2021; autori koostatud)

Õiglase maksusüsteemi korral ei tohiks maksud mõjutada ettevõtete otsuseid oma tegevuse asukoha valikul. Ometi on maksud ettevõtjate jaoks märgatavad kulud, mistõttu valitakse kõrgete maksude vältimiseks kõige sobivamad investeerimiskohad madala maksumääraga või maksuvabades riikides, kus neil tegelikult majandustegevus tihti puudub. (Devereux & Fuest, 2010, p. 24) Madala maksumääraga või maksuvabadeks riikideks ehk *offshore* piirkondadeks

loetakse selliseid riike, mis aktiivselt rõhuvad sellele, et tulud, mis muidu oleksid maksustatavad kõrgema maksumääraga riigis, suunduksid nende maksujurisdiktsiooni (Uustalu, 1998, lk 52). Sellised riigid pakuvad vastutasuks suurte maksusummade eest rahvusvahelistele korporatsioonidele "hüvesid", nagu madal maksustamine või maksustamata jätmine, teabe konfidentsiaalsus ning kvaliteetsed ja juurdepääsetavad õigus- ja finantsteenused. Kuna enamasti ei sõlmi madalama maksumääraga riigid teiste riikidega maksulepinguid, siis põhjustab see seda, et informatsioonivahetus teiste riikide maksuametitega on vähene või hoopiski puudub. (Naoki, 2021, p. 1; Uustalu, 1998, lk 52) Selline olukord toob kaasa tagajärje, kus koduriik kaotab märkimisväärse osa ettevõtte tulumaksust laekuvast tulust (Devereux & Fuest, 2010, p. 24).

Maksude tasumise vältimiseks kasutavad rahvusvahelised kontsernid ära kehtiva seadusandluse lünki. Selle põhjuseks on asjaolu, et ettevõtte tulumaksu ei kohandata enam tänapäeva globaliseerunud maailmaga. Ebaõnnestumise põhjuseks on asjaolu, et ettevõtte tulumaks põhineb ideel, et iga rahvusvahelise tütarettevõtja teenitud kasumit saab kindlaks määrata tütarettevõtjate kaupa. Kuid see väljamõeldis ei ole tänapäeval enam vastuvõetav, sest rahvusvahelised kontsernid, keda nõustavad suured audiitor- ja konsultatsioonifirmad, võivad praktikas vabalt liigutada oma kasumit, kuhu tahavad, mis on tavaliselt seal, kus seda kõige vähem maksustatakse. Samuti on suured riigid ise enamasti loobunud väljaspool oma territooriumi kajastatud kasumi maksustamisest. (Zucman, 2015, p. 13) Probleem on suur Ameerika Ühendriikides, kus ettevõtjad kasutavad jätkuvalt olulisel määral *offshore* piirkondi registreerides ligikaudu 60 protsenti Ameerika Ühendriikides teenitud ettevõtete tulust kohtades, mis ei ole maksuhalduritele kättesaadavad (Randhawa, 2021). Selleks, et muuta ennast ettevõtjate jaoks atraktiivsemaks on Ameerika Ühendriigid aktiivselt tegelenud ettevõtte tulumaksu määra alandamisega selleks, et ettevõtjad investeeriksid ja laiendaksid oma tegevust Ameerika Ühendriikides (Business Roundtable, 2021).

Samuti on rahvusvahelise kasumi maksustamisel probleemiks kasumi tekkimise koha otsustamine. Kui ettevõtjad tegutsevad rohkem kui ühes riigis, tuleb ettevõtja kasumi maksustamise õigus jagada nende riikide vahel, kus ta tegutseb. Teatavat kooskõlastamist on vaja näiteks selleks, et vältida kasumi kahekordset või üldse mittemaksustamist. (Devereux & Fuest, 2010, p. 24) Kasumi kahekordse maksustamise puhul ehk topeltemaksustamise puhul on tegemist olukorraga, kus ettevõtte saab tulu mitmest riigist ning tulu maksustatakse nii residentsusriigis kui ka tuluallikariigis (Lehis, 2012, lk 182). Näiteks on kahekümne aasta

jooksul paljud OECD riigid läinud üle territoriaalsele maksusüsteemile, kuid Ameerika Ühendriigid ja veel mõned riigid järgivad jätkuvalt ülemaailmset maksusüsteemi. Sellises olukorras võib juhtuda, et rahvusvahelist äriühingut võivad maksustada nii Ameerika Ühendriigid kui ka mõni Euroopa Liidu riik, kes järgib territoriaalse maksusüsteemi. (Shin, 2020, p. 288)

Topeltnmaksustamise vältimiseks on paljud riigid kehtestanud oma maksuseadustes erireeglid ning sõlminud omavahel rahvusvahelisi lepinguid (Gökçay, 2017, p. 465). Riikidevaheliste kahepoolsete lepingute ehk tulumaksuga topeltnmaksustamise vältimise ning maksudest kõrvalehoidumise tõkestamise lepingute (maksulepingute) puhul on tegemist spetsiaalselt tulumaksuga maksustamist puudutavate välislepingutega. 2016. aasta seisuga on sõlmitud üle 3000 topeltnmaksustamise vältimise lepingu. (Morgan, 2016, p. 469) Kuigi iga kehtiv maksuleping on kahe riigi vaheline kahepoolne leping, on eri riikide lepingutes palju ühist, sest riigid võtavad lepingu ettevalmistamisel eeskujuks OECD näidislepingu (Lehis, 2009, lk 293-294). OECD poolt koostatud ja avaldatud näidislepingutega on kaasas ka ametlikud kommentaarid, mis on mõeldud lepingute tõlgendamiseks. Eeskujuks olevate mudellepingute järgimine maksulepingute sõlmimisel on vabatahtlik, kuna see piirab riikide maksuõigust. Seetõttu teevad riigid paljudel juhtudel teatud sätete osas kõrvalekaldeid. (Picciotto, 2015, p. 166)

Igal riigil on õigus maksustada määratud tulu vastavalt oma siseriiklikule õigusele ja maksulepingust tulenevatele kohustustele (Beer, *et al.*, 2018, p. 5). Paljud neist reeglitest on tekitanud uusi probleeme, suurendades oluliselt maksusüsteemi keerukust (Devereux & Fuest, 2010, p. 24). Samuti on maksulepingute puhul probleemiks nende keerukus. Lepinguid on raske muuta või uuesti läbi rääkida, mis muudab need jäigaks ning jäikus ei kahjusta mitte ainult maksumaksjat, vaid kahjustab ka mis tahes maksurežiimi (Shukla, *et al.*, 2020, p. 85).

1.2. Miinimummaksu olemus

Rahvusvahelise maksustamise probleemid tekkisid juba 20. sajandi alguses, kui hakkas toimuma ülemaailmne kaupade ja kapitali liikumine (Feibiao, 2021, p. 26). Seoses maailmamajanduse üha suureneva lõimumisega üle maailma on sajand tagasi välja töötatud rahvusvaheliste reeglite süsteem vananenud, mistõttu tajutakse vajadust saavutada ülemaailmne konsensus rahvusvaheliste maksureeglite muutmises (Picciotto, *et al.*, 2021, p.

863). Hoolimata rahvusvahelise üldsuse püüdlustest kõrvaldada sajandivanuse maksukujunduse nõrkused, on maksukonkurentsi ja maksustamisõiguste küsimused suuremas osas veel lahendamata (Damgaard, *et al.*, 2019, p. 13). Maksuprobleemide ja maksustamisõiguste jagamise lahendamiseks loodi Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) poolt tulu- ja kapitalimaksu näidiskonventsioonil põhinev rahvusvaheline maksureeglite süsteem. Majanduse üleilmastumise edenedes on aga suurenenud rahvusvaheliste ettevõtjate võimalused kasutada maksude vältimiseks ära erinevate riikide maksuõiguse eripärasid. (Feibiao, 2021, p. 26) Arvestades asjaolu, et rahvusvahelised ettevõtjad moodustavad ebaoproportsionaalselt palju enamiku arenenud riikide rikkusest, on väga oluline poliitiline küsimus, kuidas tuleks neid reguleerida ja maksustada. See hõlmab endas ka kaalumist, kas rahvusvahelisi ettevõtjaid tuleks reguleerida ja maksustada teisiti kui muid ettevõtlusvorme, sealhulgas näiteks keskmise suurusega ettevõtjaid ja väikeettevõtjaid. (Bowler-Smith, 2017, p. 747)

Kui probleemide algpõhjus on sügav struktuurne viga, on ideaalne lahendus vea kõrvaldamine. See eeldab kokkulepet luua universaalne, sidus ja siduv rahvusvaheline maksuõigus, mis ei põhineks rahvusvaheliste ettevõtete eraldiseisvate üksustena käsitlemisel. (Morgan, 2016, p. 472) Lahenduse leidmiseks alustasid OECD ja G20 2013. aastal uute maksureeglite arutelu ning leppisid kokku mitmetes meetmetes, mis lahendaksid maksustamise probleeme. Selleks käivitati maksubaasi kahandamise ja kasumi ümberpaigutamise projekt (edaspidi BEPS projekt), mis on seotud rahvusvaheliste maksueeskirjade sidususe, läbipaistvuse ja sisu toomisega. Projekti eesmärk oli viidata maksuplaneerimise strateegiatele, mis kasutavad ära maksureeglite lünki ja ebakõlasid, et suunata kasumit kunstlikult madala maksumääraga või maksuvabasse kohta, kus majandustegevus on väike või üldsegi puudub, või vähendada maksubaase maha arvatavate maksete kaudu. Enamik eelnevalt mainitud skeemidest on seaduslikud. Ebaausad skeemid kahjustavad maksusüsteemide õiglust ja terviklikkust, sest rahvusvaheliselt tegutsevad ettevõtjad saavad konkurentsieelise riigisisese tasandil tegutsevate ettevõtjate ees. Veelgi enam, kui maksumaksjad näevad, et rahvusvahelised ettevõtjad väldivad seaduslikult tulumaksu, kahjustab see kõigi maksumaksjate vabatahtlikku maksukuulekuse järgimist. (OECD, 2019, p. 2)

BEPS projektiga lepidi kokku 15 erineva meetme rakendamise pakett, mis varustavad riike maksudest kõrvalehoidumise vastu võitlemiseks vajalike siseriiklike ja rahvusvaheliste vahenditega. Riikidel olid nüüd justkui olemas vahendid tagamaks, et kasumit maksustatakse

seal, kus toimub kasumit teeniv majandustegevus ja ettevõtjatel kindlustunne, et kasumit maksustatakse võrdväärselt. (OECD, 2021c) Ometi oli meetme rakendamises endiselt lünki. Näiteks kehtis endiselt riikidevaheline erinevus maksubaasides. Tuginedes oma varasemale tööle BEPS projektiga, alustas OECD 2019. aastal uut projekti, mis keskendus majanduse digitaliseerimisega kaasnevate maksuprobleemide lahendamisele. Uus lahendus, mis oleks konsensusel põhinev, pikaajaline ja ülemaailmne, arenes kahesambaliseks lähenemisviisiks, et käsitleda digitaliseerimise ja globaliseerumise tõttu praegusele rahvusvahelisele maksusüsteemile avaldatavat survet. (Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Ülemkogu, 2021; van Droogenbroek, 2021)

Projekt, mida nimetatakse BEPS 2.0, viiakse läbi G20/OECD Kaasava Raamistiku poolt, kuhu kuulub praeguseks 141 riiki. Projekt koosneb esimesest ja teisest sambast. (van Droogenbroek, 2021) Kahe samba eesmärk on käsitada erinevaid, kuid omavahel seotud probleeme, mis on seotud majanduse suureneva globaliseerumise ja digitaliseerimisega (European Commission, 2021, p. 1). Esimene sammas seob maksustamisõigused tihedamalt kohaliku turu kaasamisega, andes riikidele rohkem maksustamisõigusi. Sammas sätestab üksikasjalikud müügitulu hankimise reeglid vastavalt klientide ja kasutajate asukohale. Selline maksustamisõiguste jaotamine nende tegeliku tegevuse alusel igas riigis asetaks rahvusvahelised ettevõtted võrdsemasse positsiooni puhtalt riigisiseste ettevõtetega, mille kogu tegevus ning seega ka kulud ja tulud kuuluvad samasse jurisdiktsiooni. (Picciotto, *et al.*, 2021, p. 866)

Teise samba eesmärk on kehtestada kõigile rahvusvahelistele kontsernidele, mille konsolideeritud müügitulu ületab 750 miljonit eurot, tulumaksu miinimummäär 15% (OECD, 2021b, p. 4). Samuti näevad eeskirjad ette *de minimis* välistust tütarühingutele, kelle kasum ühes jurisdiktsioonis ei ületa 1 miljonit eurot ja müügitulu 10 miljonit eurot. See tähendab, et kui rahvusvahelisse kontserni kuuluvate üksuste kasum ühes jurisdiktsioonis on alla 1 miljoni euro ja müügitulu alla 10 miljoni euro, siis loetakse selles jurisdiktsioonis olevate üksuste juurdemakstavaks miinimummaksuks null eurot. Aluseks võetakse tütarühingute kolme aasta keskmine kasum ja müügitulu. (European Commission, 2021, p. 51) Miinimummaksu kehtestamine ei kaota küll maksukonkurentsi, suurenda oluliselt rahvusvahelist teabevahetust ega tugevda ettevõtete tulumaksusüsteemide läbipaistvust. Sellegipoolest takistab miinimummaksu kehtestamine maksudest kõrvalehoidumist ning loob ettevõtjatele võrdsed võimalused, sest aitab vältida kahjulikke mõjusid väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele. Ühtlasi saavad riigid antud kokkulepet kasutada oma maksubaasi kaitsmiseks. (Álvarez-

Martínez, *et.al.*, 2021, p. 29) Teise samba eeskirjad on välja töötatud teadlikkusega, võttes arvesse erinevate riikide maksusüsteeme, sealhulgas näiteks erinevate maksude konsolideerimise reegleid, tulude jaotamise ja üksuste klassifitseerimise reegleid (Avi-Yonah, 2021, p. 2). OECD koostatud mõjuhindang prognoosib, et miinimummaksust saadav globaalne maksutulu võib tõusta 150 miljardi dollari võrra aastas (Rahandusministeerium, 2021). Asjaolu, et miinimummaksu lahendusega on liitunud nüüd juba 137 riiki, näitab riikidevahelist positiivset koostöö märki, kuna valdav osa rahvusvahelistest kontsernidest on asutatud OECD/G20 riikides või omab tütarettevõtteid eelnevalt mainitud riikides (Clausing, *et.al.*, 2021, p. 10).

Tänapäeval tegutsevad ettevõtjad kogu Euroopas tänu siseturul kehtestatud ühtsetele reeglitele (Göndör, 2011, p. 151). Ühtse turuga Euroopa Liidus, kus riikide majandus on tihedalt integreeritud, on oluline tagada, et kahe sambalist käsitlust rakendatakse liikmesriikides ühtsel ja järjekindlal viisil. Selleks, et rakendada ülemaailmset maksureformi kokkulepet Euroopa Liidus, tegi Euroopa Komisjon ettepaneku võtta vastu miinimummaksu direktiiv. 22. detsembril avaldatud direktiivi eesmärk on tagada, et OECD mudelreegleid hakatakse Euroopa Liidus rakendada ühtselt ning et reeglid oleks vastavuses Euroopa Liidu õigusele. (European Commission, 2021, p. 1) Erinevalt OECD kokkulepest on Euroopa Liidu direktiivi rakendamine kohustuslik ja kohaldub ka riigisisestel suurtele kodumaistele kontsernidele (Klauson, 2022, lk 5). Direktiivis sätestatakse tegeliku maksumäära arvutamine iga jurisdiktsiooni kohta ning see sisaldab selgeid õiguslikult siduvaid eeskirju, mis tagavad, et Euroopa Liidu suured hargmaised kontsernid maksavad tulumaksu alammääras 15% kogu maailmas. Direktiivi ettepanek kohaldub ettevõtjatele, kelle konsolideeritud müügitulu ületab 750 miljonit eurot vähemalt kahel aastal viimasest neljast aastast ning kui vähemalt üks kontserni üksus asub Euroopa Liidus. (European Commission, 2021, pp. 1-7)

Erinevatel poliitilistel põhjustel, sh maksuneutraalsuse põhimõtte säilitamiseks, on jäetud nii OECD näidisreeglite kui direktiivi kohaldamisalast välja järgmised üksused: riigiasutused, rahvusvahelised organisatsioonid, mittetulundusühingud, pensioni- ja investeerimisfondid (Avi-Yonah, 2021, p. 2).

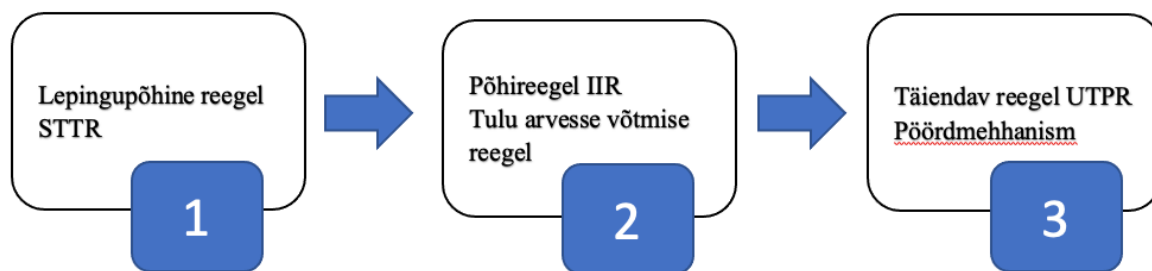
Kuna rahvusvahelised kontsernid tegutsevad tavaliselt nii Euroopa Liidu liikmesriikides kui ka väljaspool seda, on oluline, et eeskirjade kohaldamises ei tekiks erinevusi, näiteks tegeliku maksu arvutamise meetodis. Sellised erinevused võivad tekitada ebakõlasid ja moonutada ausat

konkurentsi siseturul. Seetõttu on oluline võtta vastu lahendused, mis toimivad nii siseturul kui ka globaalselt. Sestap järgib direktiiv suures osas OECD poolt kokku lepitud näidisreegleid. OECD näidisreeglid koosnevad kahest reeglist, mis hõlmavad tulu arvesse võtmise reeglit (edaspidi reegel IIR) ja alamaksustatud maksete reeglit (edaspidi reegel UTPR), mida nimetatakse globaalseteks maksubaasi kahandamise vastasteks reegliteks (edaspidi GloBE reegliteks). GloBE reeglid näevad ette koordineeritud maksustamissüsteemi, mille eesmärk on tagada, et suured rahvusvahelised kontsernid maksavad minimaalset maksu kasumilt, mis saadakse igas jurisdiktsioonis, kus nad tegutsevad (OECD, 2021a, p. 7). Miinimummaksu kehtestamiseks on seatud kaheosaline reeglistik, mis tagab minimaalse tulumaksu kehtestamise nii välismaale investeerivatele ettevõtjatele kui ka siseriiklikult investeerivatele välismaistele ettevõtjatele. Kaheosaline reeglistik hõlmab kahte omavahel põimuvat siseriiklikku reeglit (OECDb, 2021, p. 8):

- **reegel IIR** tähendab, et kui tütarühingu kasum ei ole maksustatud vähemalt miinimummääraga, siis emaühingu riik võib maksustada kasumit niipalju, et oleks täidetud miinimummäär. See tähendab, et emaühingu residentriigil tekib õigus väiksema määraga maksustatud tütarühingu tulu täiendavaks maksustamiseks.
- **reegel UTPR** rakendub olukorras, kui lõplik emaühing ei rakenda reeglit IIR. UTPR reegli kohaselt, kui lõpliku emaühingu riik ei kogu maksu, siis jaotatakse seda maksu tütarühingute riikide vahel, lähtudes kontserni tegelikust majandustegevusest igas riigis. Kontserni tegelikku majandustegevust määratletakse lähtudes materiaalse põhivara bilansilisest väärtusest ja töötajate arvust. Väiksematele kontsernidele on kehtestatud erand UTPR reegli osas. Samuti ei rakendata reeglit esimese viie aasta jooksul kontsernidele, kelle tegevus toimub maksimaalselt viies jurisdiktsioonis ning kelle välismaal asuva materiaalse põhivara väärtus ei ületa 50 miljonit eurot.

OECD kokkulepe hõlmab ka **lepingupõhist reeglit** (edaspidi reegel STTR), mis pöörab tähelepanu ka arengumaadele maksuõiguse andmisele. Reegli põhimõtte on maksustada teatud maksubaasi vähendavaid makseid, kui neid ei maksustata vähemalt 9% miinimummääraga. Eesmärk on takistada välisriigi ettevõtjatel teenitud kasumilt maksustamise vältimist arengumaades, tehes mahaarvatavaid makseid nagu intressid või litsentsitasud, mis saavad kasu maksulepingute alusel vähendatud kinnipeetavast maksumäärast ja mida ei maksustata või maksustatakse madala maksumääraga. Maksustamisõigus piirdub alammäär ja väljamakse maksumäär vahega. (OECD, 2021a, pp. 4-9) Isegi kui väiksemad ja vaesemad riigid ei ole

liitunud miinimummaksuga, oleks see neile ikkagi kasulik, kuna siis saavad arengumaad ise oma ettevõtte tulumaksu määra tõsta, ilma et see looks rahvusvahelistele ettevõtetele põhjuseid välismaale kolimiseks (Clausing, *et.al.*, 2021, p. 11). See on kasulik meede, mis toetab ja soodustab tuluallikariigis maksustamist. Arengumaade maksusoodustuste eesmärk on meelitada ligi välismaiseid otseinvesteeringuid, et suurendada majanduskasvu, luues rohkem töökohti, edastada tehnoloogiat ja parandada majandustingimusi (Mosquera, 2020, p. 446).

Joonis 2. Reeglite kasutamise järjekord (OECD, 2021; autori koostatud)

Joonisel 2 on kajastatud miinimummaksu määramisel rakendatavate reeglite järjekorda. Maksu määramisel rakendatakse esimesena reeglit STTR, mis on mõeldud arenguriikidele. Näiteks kui ettevõtja kolmandast riigist maksab Eesti äriühingule intressi või litsentsitasu ja Eesti äriühing ei täida miinimummäära nõuet ehk ei jaota kasumit, siis maksja riigil ehk kolmandal riigil on õigus tulumaksu kinni pidada. Kinnipeetud tulumaks läheb Eesti äriühingu makstud maksuna arvesse. Järgmisena kohaldub põhireegel IIR, mille kohaselt saab emaühingu riik maksustada tütarühingute alamaksustatud kasumeid. Kui emaühingu riik ei rakenda eelnevat reeglit, rakendub UTPR, mille puhul jaotatakse seda sama maksu, mida oleks emaühingu riik kogunud, tütarühingute riikide vahel.

Riigid, kes on otsustanud GloBE reeglid vastu võtta, on nõustunud neid rakendama viisil, mis on kooskõlas näidisreeglitega. Üks järelejäänud poliitiline valik, mille iga riik võib vabalt teha, on see, kas võtta vastu siseriiklik miinimummaks. (Noked, 2022, p. 674) See tähendab, et riigid peavad otsustama, kas nad soovivad rakendada põhireeglit IIR nii omas riigis asuvatele ema- kui ka tütarühingutele või soovivad nad reeglit rakendada ainult omas riigis asuvatele emaühingutele. Kuna näidisreeglid selgitavad, et miinimummaksu kehtestamine ehk IIR reegli kehtestamine on GLOBE reeglite ees prioriteet, siis eeldatakse, et riigid hakkavad rakendama tulu kaasamise reeglit. Noked (2022, p. 674) nendib, et siseriikliku miinimummaksu

kehtestamine võib olla rahvusvaheliste ettevõtete maksustamise uus tasakaal, sest siseriiklik miinimummaks oleks esmane meede rahvusvaheliste ettevõtete tulude minimaalse maksustamise tagamiseks. Lõpliku emaühingu jurisdiktsioonid saaksid kasu rahvusvaheliste ettevõtete kasumi ümberpaigutamise stiimulite vähendamisest, mis tõenäoliselt suurendaks nende maksutulu, kuid mitte GLOBE täiendavate maksude kogumisest. Sellega saavutatakse peamise eesmärgi täitmine, milleks on tagada, et rahvusvaheliste ettevõtjate tulud oleksid maksustatud minimaalse maksumääraga. (Noked, 2022, p. 674)

Selleks, et määrata kindlaks miinimummaksu kohaldamisalasse kuuluva ettevõtja miinimummaksu kohustus on välja toodud viis peamist sammu, mille aluseks on võetud OECD kokkuleppel põhinevad reeglid (Avi-Yonah, 2021, p. 6):

1. Reguleerimisalasse kuuluvad üksused – kindlaks määrata, kas rahvusvaheline kontsern kuulub miinimummaksu reeglite alusel kohaldamisalasse.
2. GloBe reeglite järgi arvutatud kasum – kindlaks määrata iga kontserni kasum jurisdiktsiooni põhisel.
3. Tasutud maksud – kindlaks määrata kontserni kasumilt makstud maksud jurisdiktsiooni põhisel. See hõlmab tulumaksu, kuid ei hõlma makse, nagu kaudsed maksud, palgafondi- ja kinnisvaramaks.
4. Efektiivne maksumäär – arvutada kõikide samas jurisdiktsioonis asuvate üksuste efektiivne maksumäär.
5. Reegel IIR ja UTPR – määrata tasumisele kuuluv maks reegli IIR või UTPR alusel vastavalt kokkulepitud reeglite järjestusele.

Enne äriühingu efektiivse maksumäära arvutamist, tuleb kindlaks teha, kas rahvusvaheline äriühing kuulub üldsegi reeglite alusel miinimummaksu kohaldamisalasse. Antud lähenemine on jurisdiktsiooni põhine, mis tähendab, et ka kõik miinimummaksu arvutused tuleb teha jurisdiktsiooni põhisel ning mitte üksuse põhisel. Miinimummaksu määr arvutatakse efektiivse määrana, mitte seaduses sätestatud nominaalse määrana (Rahandusministeerium, 2021). Efektiivne maksumäär leitakse tasutud maksu jagamisel GloBe reeglite järgi arvutatud kasumiga. Enne kui efektiivset maksumäära leida saab, tuleb kindlaks teha GloBe reeglite järgi arvutatud kasum ja tasutud maks. Kasumi arvutamisel on lähtepunktiks GloBE maksubaas, kus on võetud aluseks raamatupidamisstandard, mida kasutab lõplik emaühing konsolideeritud finantsaruandluseks, näiteks rahvusvahelise finantsaruandluse standardid (IFRS). Vastavat

finantsarvestuse standardit kasutades võetakse kasum või kahjum enne tulumaksu, mis võib sisaldada varem muus koondkasumis kajastatud kirjeid. GloBe reeglite järgi arvatud kasumini jõudmiseks eemaldatakse teatud tulud ja teatud kuluartiklid lisatakse tagasi kasumisse (või kahjumisse) enne tulumaksu. (OECD, 2020, p. 51)

Kuna igal riigil, kes miinimummaksu kavatses rakendada, on maksustatava tulu saamiseks oma ainulaadne kombinatsioon finantsarvestuse tulude lisamistest ja väljaarvamistest, siis on parema kooskõlla viimiseks maksustamise eesmärkidega vaja teha teatud kohandusi. Riikide kohaliku maksubaasi ja GloBE maksubaasi erinevuste tõttu on kokkulepitud püsivates ja ajutises erinevustes. Püsivad erinevused on näiteks kehtestatud aasta tulu arvutamises, mis ei muutu tulevikus ning samuti, kui teatud tulu liigid on maksubaasist välja jäetud või teatud kulusid ei tohi maha arvata. (OECD, 2020, p. 51) Erinevused on ajutised näiteks tulude ja kulude arvestamise ajas ning amortisatsioonimeetodites, samuti reserveid ja kahjumite edasikandmises. Lisaks on ajutine erinevus näiteks ka kasumi jaotamisel makstava äriühingu tulumaksu osas. (Klauson, 2021, lk 12-13) Erinevalt ajutistest erinevustest jäävad püsivad erinevused kehtima, kuna ei ole võimalik ega soovitatav viia GloBE maksubaas täielikult kooskõlla kõigi riikides kehtestatud erinevate maksubaasi arvutamise reeglitega (OECD, 2020, p. 58). GloBE kasumi arvestusest on väljajäetud kontsernisisesed dividendid ja omakapital ning samuti on välistatud rahvusvahelise laevanduse tulu, nii et sellistele tuludele ei kohaldataks miinimummaksu (Avi-Yonah, 2021, p. 4).

Kui efektiivne maksumäär on teada, siis tuleb leida miinimummäär ja efektiivse maksumäära vahe, millest saab alamaksustatud kasumile rakendatav maksumäär. Tuvastatud maksumäär rakendatakse nn „üleliigsele“ kasumile, mis leitakse tegeliku majandustegevuse erandi alusel määratletud kasumi lahutamisel GloBe reeglite järgi arvatud kasumist. Kuna miinimummaksu eesmärk on võidelda maksudest kõrvalehoidumisega, siis võeti kasutusele tegeliku majandustegevuse erand. See tähendab seda, et maksubaasist arvestatakse maha 5 protsenti tööjõukuludest ning materiaalse põhivara bilansilisest väärtusest. Sellele on olemas 10-aastane üleminekuperiood, mis tähendab, et üleminekuperioodi esimesel aastal saab maksubaasist maha arvata 10 protsenti tööjõukuludest ning 8 protsenti materiaalse põhivara bilansilisest väärtusest. Esimese 5 aasta jooksul vähendatakse iga aasta 0,2 protsendipunkti võrra. Sellest järgmise 5 aasta jooksul vähendatakse 0,4 protsendipunkti võrra materiaalse põhivara puhul ja 0,8 protsendipunkti võrra tööjõukulude puhul. (Klauson, 2022, lk 22)

Viimase sammuna korrutatakse rakendatav maksumäär ja üleliigne kasum. Tasumisele kuuluvast miinimummaksust saab maha arvata ka siseriikliku miinimummaksu, kui see on riigis kasutusel. (Klauson, 2021, lk 8) Väga lihtsustatult öeldes, kui näiteks Eesti ettevõtja kasum on 6 miljonit eurot, millest ta jaotab pool, ning kuna Eestis on ettevõtja tulumaksu määr 20/80, siis tekib tal maksukohustus 750 000 eurot. Seega on efektiivne tulumaksumäär 12,5% ($750\,000/6\,000\,000$). Kuna 12,5% on väiksem kui 15%, jääb see alla miinimummäära ja ettevõtjal tuleb juurde tasuda 2,5%. Kokkuvõtlikult on tasumisele kuuluva maksu arvutamiseks neli valemit (Klauson, 2021, lk 8):

1. Efektiivne maksumäär = tasutud maks/GloBe reeglite järgi arvutatud kasum
2. Rakendatav maksumäär = miinimummäär – efektiivne maksumäär
3. Üleliigne kasum = GloBe reeglite järgi arvutatud kasum – tegeliku majandustegevuse erandi alusel määratletud kasum
4. Tasumisele kuuluv maks = üleliigne kasum x rakendatav maksumäär

Alates 2000. aastast kehtib Eestis tulumaksusüsteem, mis on maailmas ainulaadne selle poolest, et ettevõtjate poolt teenitud kasumi maksustamine tulumaksuga on edasi lükatud teenimise hetkelt kasumi jaotamise hetkele. Lisaks maksustatakse tulumaksuga ettevõtlusega mitteseotud kulusid ja väljamakseid. Sellise tulumaksusüsteemi loomisega sooviti arendada ettevõtlust ja soodustada investeringuid ning töökohtade loomist. Eesmärk sai täidetud, sest äriühingute kasum ja investeringud suurenesid oluliselt, samuti suurenes maksude laekumine (nt tulumaks erisoodustustelt ja jaotatud kasumilt). Tulumaksureformist on kõige rohkem kasu olnud Eestil kapitalil baseeruvatel väikestel äriühingutel, sest jaotamata kasumi maksuvabastus on suurendanud omakapitali ja vähendanud sõltuvust võõrkapitalist. Kuna jaotamata kasum on maksuvaba, ei ole vaja välja arvutada kasumi suurust maksustamise eesmärgil, vaid on vaja teada dividendi suurust ning selle maksmise aega. Sellega seoti tulumaksuarvestus peaaegu täielikult lahti raamatupidamisarvestusest, mis muutis maksusüsteemi oluliselt läbipaistvamaks ja lihtsamini rakendatavaks, teisest küljest aga põhjustas see probleeme välislepingute ja Euroopa Liidu õiguse rakendamisel, sest topeltnmaksustamise vältimise reeglid on koostatud eeldusel, et kõikide asjasse puutuvate riikide maksusüsteemid toimivad „standardse“ tehnikaga. Teiseks puuduseks oli jaotatud kasumi suhteliselt kõrge maksumäär võrreldes paljude teiste riikidega. (Lehis, 2012, lk 170-171) Eestis on ettevõtjatele kehtiv tulumaksumäär 20/80 ning kui ettevõtja jaotab kasumit regulaarselt, siis saab ta kasutada madalamat maksumäära 14/86 (Maksu- ja Tolliamet, 2022).

Et leevendada miinimummaksu mõju kasumi jaotamisel põhinevatele tulumaksusüsteemidele on Eestile ja teistele riikidele, kes maksustavad äriühingute kasumeid tulumaksuga jaotamise hetkel, kehtestatud nelja-aastane erand, mis annab nende riikide äriühingu peakontorile õiguse miinimummaksu selle riigi kasumitelt kuni neli aastat edasi lükata (Rahandusministeerium, 2021). See tähendab, et kui äriühingu efektiivne maksumäär on alla miinimumi, tuleb arvutada iga aasta „arvestuslik“ maks, mis võrdub efektiivse maksumäära ja miinimummäära vahega. Kui maksu ei maksta nelja aasta jooksul, tuleb tasuda „arvestuslik“ maks emaühingu residendiriigis. Direktiiv annab Eestile võimaluse koguda „arvestuslik“ maks Eestis tütarühingu tasandil. Ka kahjumilt arvutatakse maksu miinimummääraga, mille abil saab vähendada eelnevate ja tulevaste aastate „arvestusliku“ maksu. Tegelikult makstud tulumaks vähendab eelnevate aastate „arvestuslikku“ maksu ning sel juhul ei saa seda jooksva aastal arvesse võtta. (Klauson, 2021, lk 16)

Eesti jaoks oli liitumine miinimummaksuga paratamatu, seda põhjusel, et otsuseid tehakse suurriikide tasandil. Siiski on Eestil võimalik oma maksusüsteemi kaitseks taotleda leevendusi. Rahandusminister Keit Pentus-Rosimannus (Majandus Postimees, 2021) sõnul on väikeste, avatud majandusega riikide jaoks aus maksukonkurents oluline ja kõikide riikide ühe lauaga löömine teeb paratamatult väikeste riikide olukorda keerulisemaks. Seda enam, et Eesti on palunud küll leevendusmeetmeid, kuid suures plaanis need midagi ei muuda. Rahandusministeeriumi hinnangul Eesti miinimummaksust täiendavat maksutulud ei saa, kuid prognoositud pole ka maksutulude vähenemist. Küll võib suurenda konkreetset äriühingult kogutav maksutulud, kui see äriühing ei ole varem regulaarselt kasumit jaotanud. (Rahandusministeerium, 2021) G20/OECD Kaasava Raamistiku kokkuleppe kohaselt tuleb rakendada miinimummaksu aastast 2023. Kuna riigid peavad maksu rakendamiseks vastu võtma riigisiseseid seadused ja Euroopa Liit ka vastava direktiivi, mis ei ole 2022. aasta mai seisuga heakskiidetud kõikide liikmesriikide poolt, siis on direktiivi ülevõtmise kuupäev lükkunud edasi. Uus ülevõtmise tähtaeg on 31. detsembril 2023. aastal, mis annab riikidele võimaluse lükata edasi tulu kaasamise reegli ja alamaksustatud kasumi reegli kohaldamise. 5. aprillil 2022 toimunud Euroopa Liidu majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu (edaspidi Ecofin) kohtumisel lepidi kokku, et riigid, kus tegutseb vähem kui 12 lõplikku emaühingut, võivad teha otsuse lükata reeglite IIR ja UTPR kohaldamise edasi kuni 2030. aastani. (Rahandusministeerium, 2022) Samas kui direktiivi heakskiitmine kõikide liikmesriikide poolt lükkub veel edasi, võib tekkida vajadus direktiivis olevad tähtajad uuesti üle vaadata.

2. MIINIMUMMAKSU ÜLEVÕTMISE VÕIMALUSED EESTIS

2.1. Uurimismetoodika

Lõputöö eesmärk on selgitada välja erinevad miinimummaksu rakendamise võimalused Eestis ja leida ettevõtjate seisukohalt kõige sobivam viis kehtestada miinimummaksu Eestis. Töö eesmärgi saavutamiseks kasutatakse kvalitatiivset ja kvantitatiivset uurimismeetodit. Kahe uurimismeetodi koos kasutamise eesmärk on mõista uuritavat aspekti laiemalt, täiendades ühe uurimismeetodi kasutamisel saadud tulemusi teise uurimismeetodi kasutamisel tehtud järeldustega (Õunapuu, 2014, lk 68-70).

Andmekogumise meetodina viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud ja ankeetküsitlus. Selleks, et teada saada Eestis tegutsevate emaühingute arvamus kehtima hakkavast miinimummaksust ning kuidas see mõjutab nende ettevõtte tegevust viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud. Intervjuu eelis on selle paindlikkus ning võimalus andmekogumist vastavalt olukorrale ja vastajale reguleerida (Laherand, 2010, lk 177). Valitud teemat on vähe uuritud ning tegu on üsna tundmatu valdkonnaga, mistõttu vastuste suunda on keeruline ette näha (Hirsjärvi, *et al.*, 2005, lk 192). Intervjueeritavad valiti välja ettekavatsetud valimi põhjal, kuna sihtgrupiks on Eestis tegutsevad rahvusvahelise kontserni emaühingud, keda miinimummaks tulevikus puudutab. Ettekavatsetud valimi valib uurija, lähtudes oma teadmistest, kogemustest ning eriteadmistest grupi kohta, samuti püütakse leida kõige tüüpilisemad esindajad (Õunapuu, 2014, lk 143).

Valimisse kuulus neli ettevõtjat, kellel kõigil oli müügitulu vähemalt 750 miljonit eurot või kellel varasemalt oli tingimus täidetud ning ilmselt ka lähitulevikus saab olema täidetud. Samuti oli kriteeriumiks, et ettevõtte esindaja peab olema teadlik miinimummaksust. Intervjueeritavate poole pöördui e-kirja teel, kus tutvustati ennast, selgitati lõputöö eesmärki ja sisu, seejärel uuriti, kas nad on valmis osalema intervjuus. Vastajatele anti võimalus valida, kas nad soovivad intervjuu viia läbi kasutades *MS Teams* või *Skype for Business* keskkonda või neile sobivas kohas. Intervjuud viidi läbi Tallinna Kaubamaja Grupp AS ja Eesti Energia AS esindajatega, kes olid miinimummaksu teemaga kursis. Ettevõtte Tallink Grupp AS esindajaga ja Baltic Sea Bunkering OÜ esindajaga kontakti e-kirja teel ei saadud. Samuti saadeti intervjueeritavatele eelnevalt intervjuu küsimused tutvumiseks.

Intervjuude küsimused koostati lähtudes lõputöö eesmärgist ja need on välja toodud lõputöö lisas. Intervjuude vestlused salvestati intervjuueeritavate nõusolekul helifailile, mida hiljem transkribeeriti, kasutades Tallinna Tehnikaülikooli Küberneetika Instituudi väljatöötatud automaatset transkribeerimise tehnoloogiat (Alumäe, *et al.*, 2018). Saadud transkriptsiooni teksti tuli autoril hiljem lindistuse alusel parandada. Intervjuude analüüsimisel kasutati kodeerimist ja koostati kodeerimistabel. Kuna emaühingu esindajate seisukohad miinimummaksu osas on spekulatiivsed ning kontserni siseselt ei ole veel üldist seisukohta võetud, käsitleb autor vastuseid anonüümselt ning ei avalda lõputöö lisas intervjuusid.

Kvantitatiivse uuringu läbiviimiseks koostati kirjalik küsitlus. See on andmekogumise meetod, mille puhul pööratakse konkreetse valimi poole, eesmärgiga lahendada uurimisprobleem (Õunapuu, 2014, lk 160-161). Et teada saada Eestis asuvate välismaa kontsernide tütarühingute arvamust miinimummaksu kehtestamise kohta võeti aluseks eesmärgistatud valim. Ettevõtjate arvamuse teada saamiseks koostati ankeetküsitlus, kuna siis saavad vastajad küsitlust täita iseseisvalt, endale sobival ajal ja kohas (Langerspetz, 2017, lk 309). Valimi kriteeriumiks oli, et tegu peab olema Eestis tegutsevate tütarühingutega, kelle kasum ühes jurisdiktsioonis ületab üks miljon eurot või müügitulu 10 miljonit eurot. Aluseks võeti ettevõtete kolme aasta keskmine kasum ja müügitulu. Teadaolevast 150 tütarühingust, keda miinimummaks puudutab, leiti 78 ettevõtjat, kellele küsitlus välja saadeti. Algse nimekirja, kuhu kuulus 56 ettevõtet sai autor Rahandusministeeriumist lõputöö juhendaja käest ning omalt poolt lisas autor veel 22 ettevõtet, kasutades e-äriregister ja e-krediidiinfo andmebaase, kus informatsiooni saadi. Ettevõtete kontaktandmed võeti e-äriregister registrikaardis välja toodud andmetest.

Küsitlus saadeti välja e-kirja teel ning küsitluse saanutele selgitati lõputöö eesmärki, miks küsitlus tehakse, miks konkreetne ettevõtte valiti ning paluti küsitlusele vastata. Enne kui ettevõtja sai küsitlust täitma hakata, oli lühike tutvustus miinimummaksust ning välja oli toodud ülevaade Eesti võimalustest miinimummaksu rakendamiseks. Küsitlusele vastas kokku 11 ettevõtjat. Oli ka neid ettevõtjaid, kes vastasid e-kirjale, et neil puudub Eestis finantsosakond, kes antud küsimustikule vastata oskaks või neil puuduvad õigused antud temal kaasa rääkida. Küsimustikud koostati elektroonilisel kujul *Google Forms* keskkonnas ja selle läbiviimine toimus ajavahemikul 23.03.2022 – 06.04.2022.

Küsimustiku koostamise hetkel ei olnud miinimummaksu direktiivis veel erandit st, et esimesel kuuel aastal ei pea riigid, kus on vähem kui 12 üle 750 miljoni euro käibega kontserni lõpliku

emaühingu miinimummaksu rakendama, kuid nad peavad laskma teistel riikidel maksustada Eesti äriühingute alamaksustatud kasumeid. Praegusel hetkel ei pea Eesti enam erandit taotlema, vaid peab otsustama, kas olemasolevat erandit on mõtet kasutada.

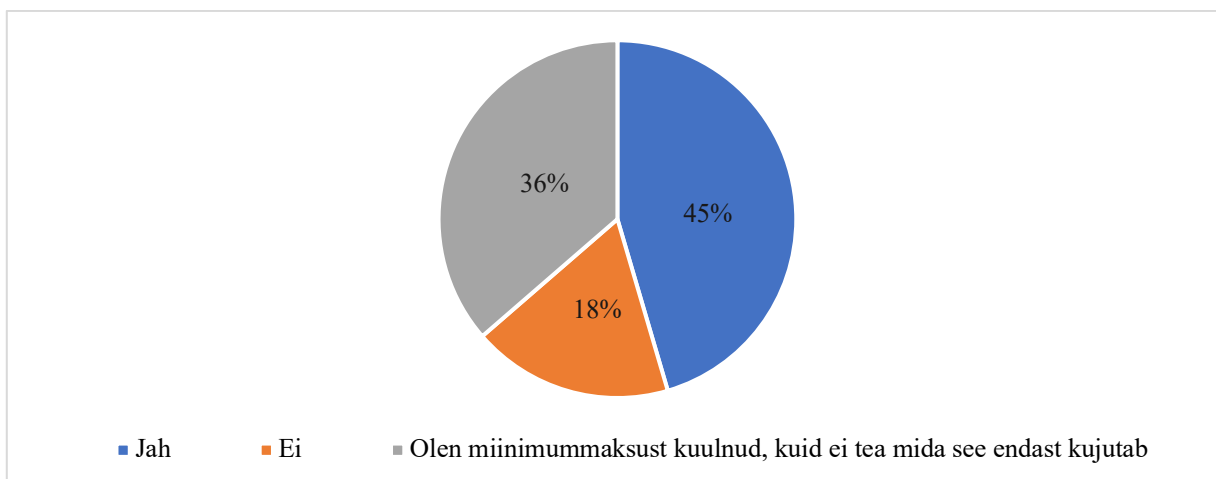
Lõputöös kogutud andmete analüüsimisel on kasutatud statistilise analüüsi meetodit, et kirjeldada uuritavat nähtust ning saada andmete analüüsimisel ettekujutus tunnuste olemusest ja seostest mitmesuguste mõjuritega. Kirjeldava statistika eesmärk on andmete organiseerimine ning informatsiooni ülevaatlik esitamine, mille abil saab kogutud andmetest kokkuvõtte teha. Tulemused visualiseeritakse graafikutes. (Õunapuu, 2014, lk 184) Andmete paremaks analüüsimiseks on kasutatud programmi *Excel* ning kogutud informatsioon on esitatud sektor- ja tulpdiaagrammidena.

2.2. Küsitluse tulemused

Käesolevas peatükis analüüsitakse uuringu käigus läbi viidud küsitluse tulemusi. 23. aprillil 2022 saadeti ettevõtjatele välja küsimustik (vt lisa 1), mis koosnes 11 küsimusest, millest neli oli avatud ning seitse olid valikvastusega küsimused. Küsitlus oli suunatud peamiselt finantsjuhtidele ja raamatupidajatele, kuna autori arvates võisid nemad olla kõige paremini kursis üleilmse miinimummaksu temaga. Küsitlus saadeti 78 Eestis tegutsevale tütarühingule, kellest 11 (14% kogu valimist) küsitlusele vastas. Tütarühingute seas oli viis esindajat, kes kirjutasid, et nad ei saa küsitlusele vastata ning andsid põhjuse e-posti teel teada. Põhjused olid erinevad. Kaks ettevõtjat vastasid, et neil puudub Eestis finantsosakond või esindaja, kes oleks küsimustele pädev vastama. Lisaks vastati, et ei osata antud teemal kaasa rääkida või ettevõtjal ei ole lubatud kommenteerida ettevõtte seisukohti üliõpilastöodes. Üks vastaja tõi põhjenduseks ka, et nad on alles avamisjärgus ning arendavad poevõrgustike sujuvat tööd, mistõttu neil antud momendil küsimustikule vastamiseks aega ei ole.

Vastajate taustainfo teadasaamiseks küsiti ettevõtete tegevusvaldkonda. Ettevõtte tegevusvaldkonna valikute määramisel lähtuti Registrite ja Infosüsteemide Keskuse tegevusalade loetelust (Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2008). Kõige rohkem osales küsitluses ettevõtteid, kes olid esindatud hulgi- ja jaekaubanduse, mootorsõidukite ja mootorrataste remondi valdkonnas ehk see moodustas 36% vastanutest. Ka oli vastanuid töötleva tööstuse valdkonnas (18%) ja finants- ja kindlustustegevuse valdkonnas. Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük ning muude teenindavate tegevuste valdkonnas oli vastanute arv sama ehk 9%.

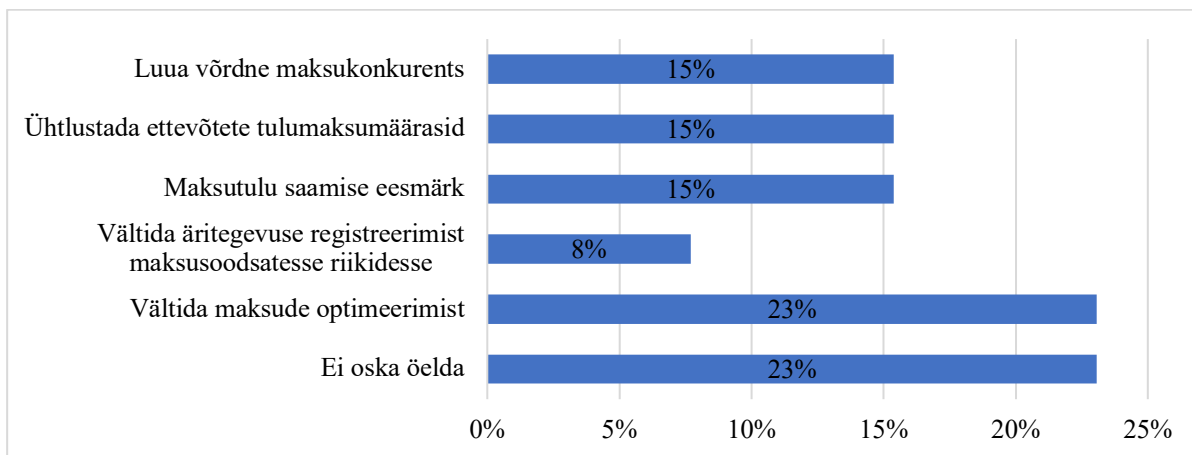
Kuna uuringu eesmärk oli välja selgitada ettevõtjate seisukoht miinimummaksu kehtestamisel, tuli kõigepealt kindlaks teha, kas tütarühingute esindajad on üldsegi teadlikud kehtima hakkavast miinimummaksust. Küsitluse tulemusel selgus, et 45% vastanutest olid teadlikud kehtima hakkavast miinimummaksust. Suurem osakaal (54% vastanutest) ei teadnud midagi antud teemast (18% vastanutest) või olid küll maksust kuulnud, kuid ei teadnud, mida see endast kujutab (36% vastanutest). Vastajate jaotus miinimummaksu teadlikkuse kohta on väljatoodud joonisel 3.

Joonis 3. Vastajate jaotus miinimummaksu teadlikkuse järgi (autori koostatud)

Kuna miinimummaks puudutab Eestis tegutsevaid välisriigi kontserni tütarühinguid mõlemal juhul, nii reegli IIR kui ka reegli UTPR rakendumisel, ning on tütarühingute jaoks ühel või teisel viisil koormav (käesolev töö, lk 18), siis on oluline uurida ettevõtjate käest põhjuseid uue globaalse miinimummaksu kehtestamisel. Need, kes vastasid eelnevale küsimusele eitavalt, ei osanud ka antud küsimusele vastata. Kolm vastajat (23% vastajatest) arvas, et miinimummaksu soovitakse kehtestada selleks, et vältida ettevõtete maksude optimeerimist. See tähendab, et maksu kehtestamine on vajalik, et ettevõtteid ei väldiks üleliigset maksukoormust sellega, et vähendavad seaduses lubatud viisil enda ettevõtte maksukohustust. Seejärel jagunesid vastajad võrdselt. 15% vastajatest arvas, et uus maks soovitakse kehtestada selleks, et luua võrdne maksukonkurents, saada maksutulud ning ühtlustada ettevõtete tulumaksumäärasid. Sellised vastused on kooskõlas käesolevas töös lk 15 väljatoodud põhjustega, kus on lisatud, et antud meetme laiem eesmärk on käsitada erinevaid, kuid omavahel seotud probleeme, mis on seotud majanduse suureneva globaliseerumise ja digitaliseerimisega. Üks ettevõtja oli seisukohal, et miinimummaksu kehtestamisega soovitakse vältida äritegevuse registreerimist maksusoodsatesse riikidesse. Sellised riigid pakuvad vastutasuks suurte maksusummade eest

rahvusvahelistele korporatsioonidele "hüvesid", nagu madal maksustamine või maksustamata jätmine ning teabe konfidentsiaalsus (käesolev töö, lk 13). Samuti tõi üks küsitlusele vastaja välja, et miinimummaks aitab ühtlustada OECD ja Euroopa Liidu tasemel otseste maksude efektiivse maksumäära miinimumkohustust. Seda, et Euroopa-sisene maksukonkurents on olnud tihe ning probleemi lahenduseks tuleks leida globaalne lahendus, kinnitab ka teoorias käsitletu (käesolev töö, lk 11-12). Küsitlusele vastajate põhjendused on väljatoodud joonisel 4.

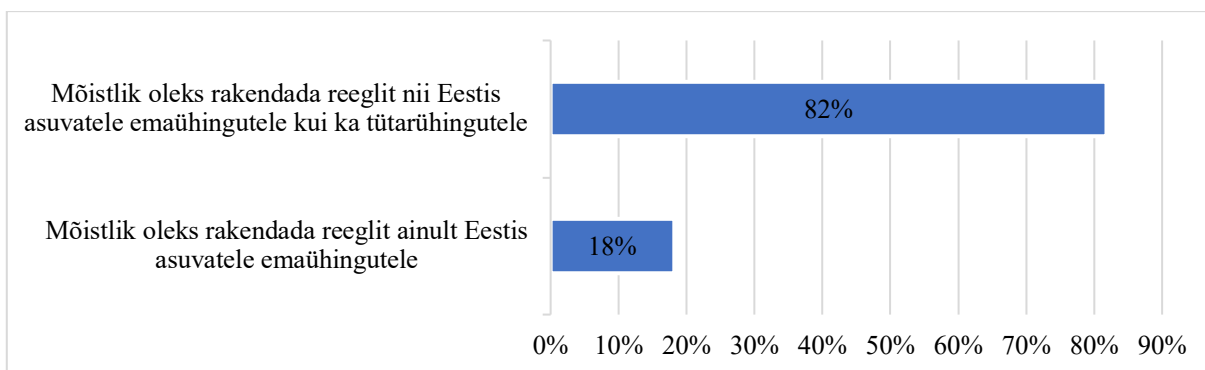

Joonis 4. Vastajate põhjendused uue miinimummaksu kehtestamise vajaduse kohta (autori koostatud)

Küsimusele, kas ettevõtjate seisukohalt on miinimummaksu kehtestamine vajalik, oli 82% vastajatest seisukohal, et nende arvates pole see vajalik. Ülejäänud 18% ettevõtjate arvates oli miinimummaksu kehtestamine tõesti vajalik. Arvestades, et Eesti ei saa miinimummaksust olulisel määral täiendavat maksutulu ning miinimummaksu seadusesse ülevõtmise ja vajalike IT-süsteemide väljatöötamine on ressursirohke ja ajakulukas, siis küsiti ettevõtjatelt, kas Eesti peaks üldse kehtestama miinimummaksu või taotlema hoopiski esimesteks aastateks erandit. Erand tähendab, et Eesti saab miinimummaksu ülevõtmist lükata edasi aastani 2030, kuid see eeldab, et Eesti äriühingute alamaksustatud kasumeid saavad teised riigid maksustada. Vastanutest 55% arvas, et Eesti peaks tõesti kehtestama miinimummaksu ning 45% vastajatest arvas, et Eesti peaks taotlema esimesteks aastateks erandit.

Juhul kui Eesti peaks otsustama, et soovib kehtestada miinimummaksu ning mitte kasutada erandit, siis Euroopa Komisjoni poolt esitatud direktiivi järgi on Eestil võimalus valida, kas võtta miinimummaksu direktiiv üle ja rakendada tulu arvesse võtmise reeglit ainult Eestis asuvatele emaühingutele või rakendada reeglit nii Eestis asuvatele ema- kui ka tütarühingutele,

st kehtestada siseriikliku miinimummaksu. Sellele küsimusele oli tütarühingu esindajatest 82% seisukohal, et Eestil oleks mõistlik rakendada reeglit nii Eesti asuvatele ema- kui ka tütarühingutele ehk kehtestada siseriiklik miinimummaks. Ülejäänud kaks vastajat arvasid, et mõistlik oleks rakendada reeglit ainult Eestis asuvatele emaühingutele. Joonisel 5 on väljatoodud vastajate jaotus miinimummaksu rakendamise osas.

Joonis 5. Vastajate jaotus miinimummaksu kehtestamise osas teise variandi puhul (autori koostatud)

Järgmine küsimus kaardistas ära tütarühingud, kelle tegevust miinimummaksu kehtestamine muudaks. Vastused jagunesid peaaegu võrdselt, 55% vastanutest arvas, et nende äritegevust see kindlasti muudaks ning 45% ettevõtjatest olid seisukohal, et nende äritegevust see ei muudaks. Nendelt, kes vastasid viimasele vastusele „jah“, küsiti lisaküsimus, kuidas muudaks kehtima hakkav miinimummaks nende ettevõtte tegevust. Küsimusele vastas kuus ettevõtjat ning peaaegu kõik vastused olid erinevad. Kahe vastaja puhul nähtus, et maksu kehtestamine toob nende ettevõtte jaoks rohkem tööd raamatupidamises ning võimalik, et on vaja muuta ka raamatupidamissüsteeme. Üks vastaja tõi välja, et esialgu on vaja kõige pealt ennast teemaga kurssi viia, millejärel ta märkis, et rakendamine tähendab alati administreerimist sh näiteks koolitused, vajadusel maksukonsultatsiooni sisse ostmine, võimalikud IT investeeringud jne. Samuti toodi tütarühingute esindajate poolt välja, et miinimummaksu kehtestamine suurendab nende jaoks raporteerimist ja aruandlust ning samuti oleneb, mida tehakse regulaarselt jaotavate dividendide tulumaksu määraga. Kui maksumäär tõstetakse 15 protsendi peale, siis sisuliselt nende ettevõtte tegevuse jaoks midagi märkimisväärselt ei muutu. Ühe vastaja puhul oli muutus aga suurem. Nimelt sõltub vastaja hinnangul nende ettevõtte äritegevus kehtivast Eesti tulumaksusüsteemist ning miinimummaksu kehtestamisel tuleb üle vaadata praegune ärimudel. Ta märkis järgnevat: „Meie tütaretevõtte Eestis toimimine on ülesehitatud hetkel toimivale mudelile, mis seab Ida-Euroopa riigis meile tegutsemisel teatud eeliseid. Käibed on isegi väiksemad, seetõttu saame rohkem tekkinud raha suunata uuesti ringlusele, ilma seda

maksustamata. Uues olukorras seab see suure raskuse meie õlule, vaja on hakata ümber ehitama varasemat ärimudelit.“

Üheks eeliseks kehtestada miinimummaksu siseriiklikult, st võtta direktiiv üle ja rakendada tulu kaasamise reeglit IIR Eestis asuvatele emaühingutele kui ka tütarühingutele, on võimalus tagada topeltnmaksustamise vältimine (käesolev töö, lk 14), kui kontsern otsustab jaotada kasumit, mida on juba miinimummaksuga maksustatud. Selleks, et teada saada teisi eeliseid miinimummaksu kehtestamisel siseriiklikult küsiti tütarühingute esindajate arvamust. Vastajatest 36% ei osanud ühtegi eelist miinimummaksu siseriiklikult kehtestamisel välja tuua. Samuti oli vastajate seas ka arvamusi, et eelised puuduvad ning siseriiklikku maksu pole mõistlik kehtestada. Vastavalt miinimummaksu direktiivile on reegli IIR rakendamine Euroopa Liidu riikidele kohustuslik (käesolev töö, lk 17) ning isegi, kui Eesti rakendab erandit, siis koguvad ettevõtjatelt maksu teised riigid ikkagi. Kolm vastajat (27% vastajatest) olid sellest ka teadlikud ning nad tõid välja, et ema- kui ka tütarühingute maksustamine Eestis tooks laekuvat maksutulu koduriiki. Seda põhjendas üks vastaja väga hästi ära. Ta tõi välja: „*Mõistlik oleks siiski maksta raha pigem Eesti riigis. See seadus niikuinii hakkab suuresti mõjutama rahvusvahelisi firmasid ning sellisel juhul raha koguneks teistesse riikidesse.*“ Samuti toodi ettevõtjate poolt välja, et siseriiklik miinimummaks toob Eesti ettevõtjatele ühetaolise lähenemise maksu kogumiseks ning sellel on kaudne eelis, mis avaldub aja jooksul. Selleks on ülemaailmse maksukeskkonna korrastamine ning õiglasemate maksutulude (rahvusvaheliselt) kogumine suurettevõtelt. Seda, et siseriikliku miinimummaksu kehtestamine loob uue rahvusvahelise maksustamise tasakaalu ning on igati kasulik, seostuvad teoorias väljatoodud Noked (käesolev töö, lk 20) väidetega.

Kuna Eestis on alates 2000. aastast kehtiv ettevõtte tulumaksuga maksustamise kord, kus kasumi maksustamise hetk on tõstetud selle saamiselt jaotamise hetkele (käesolev töö, lk 22), uuriti järgmise küsimusena, kui tähtsaks peavad ettevõtjad sellist maksusüsteemi ning millised on selle maksusüsteemi eelised võrreldes tavapärase maksustamisega. Kaheksa vastajat (88% vastajatest) tõi eelisena välja kasumi reinvesteeringu võimaluse, mida saab kasutada ära näiteks ettevõtte tegevuse laiendamiseks. Samuti toodi eeliseks võimalust ise otsustada, millal kasumit jaotada ja kas üldse jaotada, mis on näiteks eeliseks alustavatele ettevõtjatele, kes ei pea kohe riigile tulumaksu tasuma. Seda, et tulumaksusüsteemist on kõige rohkem kasu saanud Eesti väikesemad äriühingud kinnitab ka teooria (käesolev töö, lk 22), sest jaotamata kasumi maksuvabastus on suurendanud omakapitali ja vähendanud sõltuvust võõrkapitalist (nt

pangalaenudest). See tähendab, et 100% jaotamata kasumit on võimalik rakendada ettevõtluses. Üks vastaja lisas, et tema kogemuse põhjal valdav enamus firmasid on väikse kasumimarginaaliga st, et raha ettevõtte edasiarendamiseks hakkab veel vähem jääma, mistõttu dividendide maksmine Eestis pole olnud väga levinud. Lisaks rõhub vastaja, et kasum ja raha pangakontol pole sama. Hoopiski teistsugune oli ühe ettevõtja seisukoht, kelle arvates maksusüsteemi eelised avalduvad majanduse tugevas kasvufaasis, Eestis oli see näiteks 1990ndad ja 2000ndad, kuid Eesti majandus on sellest staadiumist juba väljunud.

Selleks, et Eestis kehtiv maksusüsteem saaks toimida samadel alustel, kehtestati Eestile nelja-aastane erand. See tähendab, et Eesti äriühing saab miinimummaksu edasi lükkamise võimalust, nii et nelja aasta jooksul ei pea miinimummaksu tasuma (käesolev töö, lk 22-23). Kui küsiti, aga arvamust, kas Eesti maksusüsteem saab jätkuda samadel alustel peale miinimummaksu kehtestamist, isegi kui ettevõtjatel on võimalik tasuda tekkinud miinimummaksukohustust alles viiendal aastal, arvas 73% ettevõtjatest, et maksusüsteem ei saa jätkuda samadel alustel. Ülejäänud 27% ettevõtjatest arvas, et maksusüsteem saab küll jätkuda samadel alustel.

Viimaseks küsiti tütarühingute esindajate arvamust 14% määra kohta, mis kehtib Eestis regulaarselt jaotatavale kasumile. Kõige rohkem oli vastajaid (55% vastajatest), kes arvas, et regulaarsete dividendide maksumäär tuleks samuti tõsta 15% peale, nagu on miinimummaksu määr. Neli vastajat (36% vastajatest) märkis, et regulaarsete dividendide praeguse 14% määra rakendamine tuleks teha vabatahtlikuks. Oli ka üks vastaja, kes oli seisukohal, et tuleks rakendada mõlemat eelnevat võimalust.

Kokkuvõtvalt oli globaalsest miinimummaksust teadlikud alla poole Eestis tegutsevatest tütarühingute esindajatest. Ülejäänud ei olnud teadlikud või olid küll kuulnud, kuid ei tea, mida miinimummaks endast kujutab. Ettevõtjatest oli ka palju neid, kes erinevatel põhjustel ei saanud saadetud küsimustikule vastata. Analüüsi tulemustest selgus, et Eestis tegutsevad tütarühingud on suhteliselt hästi teadlikud, millised on probleemid rahvusvaheliste ettevõtjate tulude maksustamises, st millepärast soovitakse miinimummaksu kehtestada. Siiski enda ettevõtte seisukohalt miinimummaksu kehtestamist vajalikuks ei peetud. Suurem oli osakaal neid ettevõtjaid, kes arvas, et miinimummaksu edasilükkamise võimalust ei peaks kasutama, vaid mõistlik oleks kehtestada miinimummaks nii Eestis tegutsevatele ema- kui ka tütarühingutele. Seda põhjusel, et kohustus miinimummaksu tasuda on ettevõtjatel sõltumata, kas nende kasum maksustatakse Eestis või välisriigis.

2.2. Intervjuude tulemused

Käesolevas alapeatükis analüüsitakse uuringu käigus läbi viidud intervjuusid ja esitatakse analüüsi tulemused kategooriate ja koodide (vt lisa 3) kaupa. Lõputöö eesmärgi saavutamiseks viidi 5. aprillil 2022 läbi intervjuu ettevõtte Tallinna Kaubamaja Grupp AS esindajaga, mille kestvus oli 48 minutit. 8. aprillil 2022 viidi läbi intervjuu ettevõtte Eesti Energia AS esindajaga, mille kestvus oli 57 minutit. Teises intervjuus osales ka lõputöö juhendaja Inga Klauson, et aidata intervjuueeritava poolt esitatavate võimalike küsimuste vastamisel. Intervjuude käigus küsiti kokku 10 küsimust. Ettevõtte Tallink Grupp AS esindajaga ja Baltic Sea Bunkering OÜ esindajaga kontakti e-kirja teel ei saadud.

Läbiviidud intervjuude analüüsitulemused avatakse kategooriate kaupa. Andmeanalüüsi käigus moodustus viis olulist kategooriat, mille alla moodustusid koodid, et võtta kokku vastava kategooria olulisemad teemad. Esimeseks kategooriaks on „Miinimummaksu kehtestamise põhjused“, mille alusel moodustus neli koodi. Teise kategooria „Miinimummaksu kehtestamise vajalikkus“ all moodustus samuti neli koodi. Kolmandas kategoorias „Miinimummaksu mõju ettevõtjate tegevusele“ moodustus viis koodi. Neljandaks kategooriaks on „Eesti maksusüsteemi eelised“, kus moodustus kaheksa koodi. Viienda kategooria „Regulaarsete dividendide jaotamine ettevõtjatele“ all moodustus kolm koodi.

Esimese kategooria „**Miinimummaksu kehtestamise põhjused**“ all tõusid esile peamised põhjused, mis ettevõtjate arvates võivad olla aluseks miinimummaksu kehtestamisel. Põhjusena toodi välja, et miinimummaksu algatus on suurriikide mõte maksustada rahvusvahelisi suuri kontserne samaväärse maksumääraga (kood 5). Samuti toodi miinimummaksu kehtestamise põhjustena välja ettevõtjate äritegevuse registreerimine madala maksumääraga või maksuvabadesse kohtadesse (kood 2), mille läbi jäetakse kasum emaühingu riigis maksustamata. Samuti võib eelnev olla üks põhjustest, miks rahvusvaheliste ettevõtete raha liigub välisriigi territooriumile (kood 3). Lisaks mainiti, et miinimummaksu kehtestamine on seotud 2013. aastal kokkulepitud BEPS projekti mitte täiusliku rakendamisega (kood 1), mille eesmärk oli tegeleda rahvusvaheliste maksustamise probleemidega. Samuti rõhutati, et miinimummaksu kehtestamine peaks toimuma koostöös Ameerika Ühendriikidega, kuna muidu hakkab toimuma hoopiski ettevõtete liikumine Euroopast tagasi Ameerika Ühendriikidesse. Seda põhjusel, et USA tegeleb üha rohkem sellega, et muuta ennast ettevõtjate jaoks aktratiivseks.

Teooria osas käsitletu kinnitab samuti, et probleemid rahvusvaheliste ettevõtjate tulude maksustamises nt riikidevaheline erinevus maksubaasides (käesolev töö, lk 11) või investeerimiskohtade valik madala või maksuvabades riikides, mis on suureks probleemiks Ameerika Ühendriikides (käesolev töö, lk 12-13), on tekitanud vajadust leida ühtne lahendus rahvusvaheliste ettevõtjate reguleerimises. Lahenduse leidmiseks käivitati 2019. aastal BEPS 2.0 projekt, kuna varasem BEPS projekt ei kaotanud ära riikidevahelisi erinevusi maksubaasides (käesolev töö, lk 15-16).

Teises kategoorias „**Miinummaksu kehtestamise vajalikkus**“ jagasid mõlemad Eestis tegutsevad emaühingute esindajad sama arvamust, et miinummaksu kehtestamine on laiemas pildis vajalik maksutulu kaitseks suurriikidele (kood 1), kus on suured kontsernid. Eesti seisukohalt arvasid mõlemad vastajad, et miinummaksu kehtestamine vajalik ei ole (kood 2), kuna miinummaksu kehtestamine märkimisväärset maksutulu Eestisse kaasa ei too. Ühe põhjusena toodi välja, et globaalse miinummaksu kehtestamine võtab ära riikide vabaduse oma maksuasju ise korraldada ja ka otsustada, millist maksu ja kui suures summas koguda (kood 4). Teise põhjusena toodi välja, et miinummaksu rakendamine ei sobitu praeguse Eestis kehtiva maksusüsteemiga (kood 3), kus maksustamise hetk on lükatud kasumi jaotamise hetkele ehk Eestis kehtib lihtne kassapõhine süsteem st raha maksustatakse alles selle välja võttes. Ometi näeb miinummaksu kehtestamine ette ettevõtjate kasumi jooksvat maksustamist, mistõttu võib see emaühingu esindaja hinnangul Eesti jaoks olla justkui tagasimineki enne aastat 2000, kus riigis kehtis klassikaline tulumaksusüsteem.

Teoorias käsitletu kinnitab samuti, et Eesti jaoks oli miinummaksuga liitumine mõõdapääsmatu, kuid Eestile see täiendavat maksutulu kaasa ei too (käesolev töö, lk 23) ning miinummaksu põhimõtted on vastuolus Eesti maksusüsteemiga (käesolev töö, lk 22). Siiski aitab miinummaksu kehtestamine tagada koordineeritud maksustamissüsteemi, mille eesmärk on tagada, et suured rahvusvahelised kontsernid maksavad kasumilt minimaalset miinummaksu, seal kus nad tegutsevad (käesolev töö, lk 18), mis võib OECD hinnangul tõsta globaalseid maksutulusi 150 miljardi dollari võrra aastas (käesolev töö, lk 17).

Kolmandas kategoorias „**Miinummaksu mõju ettevõtjate tegevusele**“ tõid mõlemad intervjuueeritavad välja, et miinummaksu kehtestamine muudab kindlasti nende ettevõtte tegevust, kuid selge arusaam (kood 4) mõlemal juhul hetkel puudub. Leiti, et miinummaksu

arvutamise seotud nüansid on keerukad ning tuleb hoolikalt läbi mõelda ning teha prognoose (kood 3), et kui miinimummaks oleks kehtestatud, siis kellele ja kui suur on maksukohustus. Ühelt poolt tekitab ettevõtjatele segadust, mille pealt miinimummaks ikkagi arvutatakse. Kuna miinimummaksu kohustuse arvutamisel on aluseks võetud GloBe reeglite järgi arvutatud kasum, siis tekitab emaühingu esindajates arusaamatust, mis on lubatud kasumist maha arvata. Mõlemal juhul tekkis ka küsimus, kas tegemist on üksuse kasumiga või konsolideeritud kasumiga. Miinimummaksu kehtestamine tähendab mõlema ettevõtja jaoks lisanduvat halduskoormust nagu investeeringud raamatupidamisse (kood 1). Näiteks tuleb üle vaadata põhivarade üles- ja allahindlused. Samuti nähti probleemina ka erinevust kontserni siseses raamatupidamisarvestuses (kood 2), mis võib tekitada olukorra, et Eesti tegutsev emaühing peab hakkama topelt raamatupidamist pidama. Seda põhjusel, et tütarühingute tasandil on raamatupidamisearvestuse aluseks võetud Raamatupidamise Toimkonna juhendid (RTJ), kuid emaühingu tasandil järgitakse rahvusvahelisi raamatupidamisstandardeid (IFRS). Kuna miinimummaksu kehtestamine pole võimalik ilma rahvusvahelise koostööta, on mõlema emaühingu esindaja arvates olulisel kohal riigipoolne ettevalmistus (kood 5). Arvestades miinimummaksu kohustuse arvutamise nüansirikust, saab see olema riigile suureks väljakutseks, et töötada välja vajalikud IT-süsteemid ja koolitada välja maksuhaldurid, kes kontrolliks, et ettevõtjatel on maksukohustus õigesti arvutatud. Samuti rõhuti emaettevõtjate poolt ka rahvusvahelise koostöö küsimust. See tähendab, et maksuhaldurite koostöö peab olema väga hea, kuna nad peavad veenduma, et kõikides riikides on korralikult IFRS alusel kasumiarvestust peetud. See saab olema samuti väljakutse, kuna kohalikel tasanditel kasutatakse väga palju raamatupidamisarvestusel kohalikke regulatsioone.

Teoorias käsitletu kinnitab, et miinimummaksuga liituvatel riikidel on maksustatava tulu saamiseks oma ainulaadne kombinatsioon finantsarvestuse tulude lisamistest ja väljaarvamistest (käesolev töö, lk 21). Erinevuse tõttu riikide vahelistes raamatupidamisarvestuses on väga keeruline üle minna ühisele GloBE maksubaasile.

Neljanda kategooria „**Eesti maksusüsteemi eelised**“ all tõusid esile mitmesugused tunnusjooned, mis on iseloomulikud Eesti maksusüsteemile. Üheks oluliseks teguriks pidasid mõlemad intervjuueritavad ettevõtjatena vabadust ise otsustada, millal ja kui palju kasumit jaotada (kood 2). Kui ettevõtja otsustab kasumit mitte jaotada jääb intervjuueritavate hinnangul rohkem raha investeeringute tegemiseks (kood 1) ning olemasolevat raha saab ära kasutada ettevõtte tegevuse laiendamiseks (kood 4). See tähendab, et ettevõtjad ei pea iga aasta

muretsema, kust leida raha, mida maksuametile peab ära maksma. Lisaks rõhutati ka Eestis kehtiva maksusüsteemi lihtsust (kood 3), mida selgitati, et kui kasum välja makstakse, siis on see fakt ning sealt edasi ei ole mitte midagi enam vaidlustada. Eesti kehtiv maksusüsteem on emahingu esindaja arvates liberaalne põhimõte eriti Eestis, kus on palju väikseid ettevõtjaid (kood 6). Samuti nähti, et kehtiv maksusüsteem on ka rahavoo seisukohalt väga kasulik, sest paljud ettevõtjad opereerivad nii, et neil on küll kasum, aga reaalne rahavoog selle taga puudub. See tekib näiteks olukorras, kus põhivara ei ole kajastatud soetusmaksumuses, vaid on hinnatud üles. Kuigi ettevõtjal võib tekkida päris korralik kasum, ei tähenda see seda, et paberil märgitud kasum on alati õige (kood 5). Olukord, kus alustaval ettevõtjal pole raha, mida maksuametile tasuda, võib viia ettevõtjaid selleni, et nad hakkavad makse optimeerima. Praegune maksusüsteem niivõrd palju maksude optimeerimist ei soodusta (kood 8), kuna ettevõtjal puudub kohustus tasuda tulumaksu iga aasta. Sellevõrra on ka riigipoolne töökoormus madalam (kood 7), sest kõigi ettevõtjate poolt esitatud andmete õigsuse kontrollimine oleks riigi seisukohalt palju rohkem koormav.

Ka teoorias käsitletu kinnitab, et Eesti ettevõtluskeskkonna eelis on lihtne tulumaksusüsteem (käesolev töö, lk 22), mille eesmärk oli arendada ettevõtlust ja soodustada investeringuid. See eesmärk sai täidetud, sest äriühingute kasum ja investeringud suurenesid oluliselt. Kuna jaotamata kasumi puhul ei ole vaja välja arvutada kasumi suurust maksustamise eesmärgil, seoti tulumaksuarvestus peaaegu täielikult lahti raamatupidamisarvestusest, mis muutis maksusüsteemi oluliselt läbipaistvamaks ja lihtsamini rakendatavaks.

Viies kategooria „**Regulaarsete dividendide jaotamine ettevõtjatele**“ käsitleb Eestis rakendatavat madalamat tulumaksumäära 14% regulaarselt jaotatavale kasumile. Mõlemad intervjuueritavad olid seisukohal, et regulaarsete dividendide 14% määra rakendamine võiks olla vabatahtlik (kood 1) ning, kes soovib, see saab 14% määra rakendada. Vabatahtliku maksustamise kaudu saaks näiteks Eesti füüsilisest isikust investoritele makstava dividendi maksustada 20% ettevõtte tulumaksu määraga, et ettevõtjal kui väljamaksjal kaoks ära seitsme protsendiline füüsilise isiku tulumaks, mida tuleb füüsilisele isikule makstavalt dividendilt kinni pidada. Iga muudatus on ettevõtjatele raske, mistõttu pole intervjuueritava seisukohalt mõistlik regulaarsete dividendide maksumäär tõsta 15% peale, sest see mõjutab ka paljusid väikeettevõtjaid (kood 2), keda tegelikult miinimummaks ei puuduta. Samuti peetakse dividendide jaotamise süsteemi ettevõtjate suhtes bürokraatlikuks (kood 3), sest kuidas, kellele ja mis maksumäära kellelegi rakendatakse on ettevõtjate suhtes ebavõrdne. Näiteks on tekkinud

probleeme suurte kontsernide puhul dividendide maksustamises, kus dividende hakatakse altpoolt ülespoole jaotama, kuid Eestis on praegu maksusüsteem, kus maksuhaldur tegelikult ei kontrolli all tasandil dividendide jaotamist.

Kuna teooria kinnitab, et miinimummaksu kehtestamise mõte on takistada rahvusvahelisi ettevõtjaid maksudest kõrvalehoidumisest ja luua kõigile võrdsed võimalused (käesolev töö, lk 16), siis on autor seisukohal, et regulaarselt jaotatava kasumi tulumaksumäära tõstmine 15% peale mõjutab ka väikese ja keskmise suurusega ettevõtjaid, keda miinimummaks tegelikult ei puuduta. Selleks, et vältida mõjusid väiksematele ettevõtjatele, nõustub autor emaühingute seisukohaga jätta regulaarsete dividendide maksustamine vabatahtlikuks ning maksumäär 14% peale.

Kokkuvõtlikult järeldub, et Eestis tegutsevate emaühingute esindajad on teadlikud miinimummaksust. Ettevõtjad selgitasid, et miinimummaksu kehtestamine on suurriikide mõte ühtlustada rahvusvaheliste ettevõtjate tulumaksumäärasid, kuid Eesti vaates miinimummaksu kehtestamine midagi ei anna. Globaalse tulumaksumäära kehtestamine pigem kahjustab ettevõtteid Eestis, sest paneb suurettevõtted võrreldes teistega ettevõtetega ebavõrdsesse seisu. Samuti, kui varasemalt oli Eesti konkurentsieelis riigi tulumaksusüsteem, siis miinimummaksu kehtestamisel ei pruugi maksusüsteem kehtida enam samadel alustel suurtele kontsernidele.

2.4 Järeldused ja ettepanekud

Autorile teada olevalt on selline uuring esmakordne, seepärast ei ole varem teemakohaseid teadusuuringuid tehtud. Kuna uuringud, mis käsitleksid miinimummaksu ülevõtmise võimalusi ettevõtjatele Eestis, ei ole varem tehtud, saab järeldused teha suures osas vaid küsitluse ja intervjuude põhjal ning saadud tulemuste järgi.

Selleks, et teada saada Eestis tegutsevate ettevõtjate seisukoht miinimummaksu kehtestamisel, tuli kõigepealt kindlaks teha, kas nad on teadlikud kehtima hakkavast miinimummaksust. Paraku oli üle poole ettevõtjatest, kes ei teadnud sellest või olid küll kuulnud, kuid ei teadnud mida see endast kujutab. Eestis tegutsevate emaühingute seas olid teadmised pigem varieeruvad, kuid teadmisi ei osatud praktikas rakendada. Näiteks tekitas küsimusi, mis võetakse miinimummaksu kohustuse arvutamisel aluseks. Lõputööst selgus, et probleemid rahvusvaheliste ettevõtjate tulude maksustamises on riikidevaheline erinevus maksubaasides

(käesolev töö, lk 11), investeerimiskohtade valik madala või maksuvabades riikides (käesolev töö, lk 13) ja ettevõtjate topeltmaksustamine (käesolev töö, lk 14). Selleks, et luua võrdne maksukonkurents, vältida maksude optimeerimist ning saada maksutulu, samas ka ühtlustada ettevõtete tulumaksumäärasid on ettevõtjate arvates põhjuseks kehtestada globaalne miinimummaks. Globaalsete maksustamise probleemide lahendamiseks on käivitatud BEPS 2.0 projekt (käesolev töö, lk 16).

Eesti miinimummaksust täiendavat maksutulu ei saa, kuid suurenedes võib maksutulu konkreetselt äriühingult, kui ta ei ole varem regulaarselt kasumit jaotanud (käesolev töö, lk 24). Ettevõtjad olid seisukohal, et miinimummaksu kehtestamine toob kasu suurriikidele, kuid väikesele riigile nagu Eestile see olulist maksutulu kaasa ei too. Nähti, et miinimummaksu kehtestamine teeb keerulisemaks nii ettevõtjate kui ka riigi olukorra ning toob kaasa suurte kontsernide ebavõrdse kohtlemise võrreldes väikese ja keskmise suurusega ettevõtetega. Seda põhjusel, et miinimummaks kehtestatakse rahvusvahelistele kontsernidele, mille konsolideeritud müügitulu ületab 750 miljonit eurot ja välisriigi kontserni tütarühingutele, kelle kasum ühes jurisdiktsioonis ületab üks miljon eurot või müügitulu 10 miljonit eurot (käesolev töö, lk 16-17). Samas mõistsid ettevõtjad, et miinimummaksu kehtestamine on Eesti jaoks paraku vältimatu, sest otsuseid tehakse suurte riikide tasandil. Lisaks kohustavad OECD mudelreeglid ja miinimummaksu direktiiv rahvusvahelisi ettevõtjaid miinimummaksu lõpuks rakendama (käesolev töö, lk 17), mistõttu Eesti ettevõtjate arvates oleks mõistlik miinimummaks Eestis kehtestada.

Kuigi Eesti saab erandit kasutades miinimummaksu rakendamist edasi lükata kuni aastani 2030 (käesolev töö, lk 24), ei tähenda see, et Eesti ettevõtjad pääsevad maksu tasumisest. Erandi kasutamine tähendab seda, et ettevõtjate alamaksustatuid kasumeid maksustavad teised riigid. Erand leevendab vaid Eesti ettevõtjate halduskoormust ja Maksu- ja Tolliameti töökoormust. Üle poole ettevõtjatest oli seisukohal, et Eesti peaks kehtestama miinimummaksu ning valdav enamus tõi välja, et mõistlik oleks rakendada miinimummaksu reegleid nii Eesti asuvatele emakui ka tütarühingutele, mis aitaks vältida kasumi topeltmaksustamist. Ettevõtjate hinnangul tooks siseriiklik miinimummaksu kehtestamine kaasa ühetaolise lähenemise maksu kogumiseks Eesti ettevõtjatele, keda miinimummaks puudutab.

Miinimummaksu kehtestamine Eestis tooks kaasa nii tööd riigile kui ka miinimummaksu kohaldamisalas olevatele ettevõtjatele. Ettevõtjad nägid peamiste probleemidena suurenevat

tööd raamatupidamises, s.h maksukohustuse arvestuses, samuti erinevust kontserni siseses raamatupidamisarvestuses. Riigi vaates nägid ettevõtjad probleemidena IT-süsteemide väljatöötamist, mis suudaks kontrollida miinimummaksu arvutamise õigsust, andmevahetust teiste riikide maksuhalduritega ning Eesti maksuhalduritele langevat koormust ja koolitusvajadust.

Kuna globaalse miinimummaksu tasumine eeldab maksu tasumist iga aasta, on see vastuolus Eestis kehtiva tulumaksusüsteemiga. Eestis kehtib alates 2000. aastast tulumaksusüsteem, kus tulumaksu tasumise kohustus on lükatud kasumi jaotamise hetkele. Selline tulumaksusüsteem on arendanud ettevõtlust ja soodustanud investeringuid Eestis (käesolev töö, lk 23). Ka kõik küsitletavad ettevõtjad tõid välja Eesti maksusüsteemi lihtsuse ja kasumi reinvesteerimise võimaluse, samuti võimaluse ise otsustada, millal ja kas kasumit jaotada. See oli ettevõtjate poolt üks kõige sisukamalt vastatud küsimus. Paraku nägid paljud ettevõtjad, et ka peale nelja aasta miinimummaksu tasumise edasilükkamise kehtestamist Eestis, ei saa miinimummaksu kohaldamisalas olevate kontsernide puhul Eesti tulumaksusüsteem kehtida samadel alustel suurtele kontsernidele. Seda põhjusel, et kohustus arvutada iga aastane „arvestuslik“ maks on ettevõtjatel igal juhul (käesolev töö, lk 23).

Eestis regulaarselt jaotatava kasumi maksumäära osas nägid suurem osa tütarühinguid, et nii nagu miinimummaksu määr on 15%, tuleks ka regulaarsete dividendide maksumäär tõsta 15% peale. Sama arvamust ei jaganud aga emaühingud, kelle arvates võiks olla 14% rakendamine vabatahtlik. Emaühingu arvamuse kohaselt maksumäära tõstmine 15% peale võib tähendada seda, et see mõjutab ka palju väikeettevõtjaid, keda miinimummaks tegelikult üldsegi ei puuduta.

Kokkuvõtlikult on miinimummaksu puhul tegemist sedavõrd uue teemaga, kus läbirääkimised siiani käivad ning maksu rakendamise võimalusi kaalutakse, mistõttu on ka ettevõtjate vastused pigem spekulatiivsed. Intervjuude käigus selgus, et Eestis tegutsevad emaühingud, keda miinimummaks otseselt puudutab, ei ole ettevõtte siseselt miinimummaksuga seotuid seisukohti vastu võtnud, seepärast on väga raske otseseid järeldusi teha. Arvesse võttes uuringu ja intervjuude käigus saadud infot, üldjuhul Eesti ettevõtjad miinimummaksu kehtestamist ei poolda, kuna kasu, mis sellest saadakse on praktiliselt nullilähedane. Kuna miinimummaksuga liitumine on Eesti jaoks paratamatu, siis nad mõistavad, et miinimummaksuga on mõistlik liituda. Kaudse eelisenäevad ettevõtjad miinimummaksu kehtestamisel ülemaailmse

maksukeskkonna korrastamist ning õiglasemate maksutulude rahvusvaheliselt kogumist suurettevõtetelt. Samuti olid ettevõtjad peaaegu üksmeel, et miinimummaks tuleks kehtestada ema- ja tütarühingutele. Kuna Eesti ettevõtjatele on kõik miinimummaksu ülevõtmise võimalused ühte viisi koormavad, siis tuleks ettevõtjate arvates kehtestada siseriiklik miinimummaks.

Vastavalt teostatud analüüsile ja teoreetilistele seisukohtadele teeb autor Rahandusministeeriumile järgnevad ettepanekud:

1. Võtta üle Euroopa Komisjoni poolt esitatud direktiiv, kui see saab kõikide liikmesriikide poolt heakskiidetud

Põhjendus: küsitlusest ja intervjuudest saadud vastuste põhjal saab järeldada, et Eestil oleks mõistlik direktiiv üle võtta ja rakendada seda nii ema- kui ka tütarühingutele ning mitte kasutada direktiivi ülevõtmise edasilükkamise võimalust kuni aastani 2030. Tulenevalt asjaolust, et lõputöös uuritav valim ei olnud esinduslik, sest küsitlusele vastajaid oli vähe, siis soovitaksin Rahandusministeeriumil kaasata uuringusse rohkem ettevõtjaid, keda miinimummaks puudutab. Võimalik, et Rahandusministeeriumil on võimalusi rohkem vastuseid saada ning ettevõtjate seisukoht välja selgitada.

2. Riigipoolne ettevalmistus miinimummaksu tulekuks

Põhjendus: läbi tuleb mõelda, milliseid IT-arendusi ja andmebaase tuleb riigi poolt teha, et kogu miinimummaksuga seonduvat infot hallata. Suurem väljakutse saab olema kontrollfunktsioon, kuidas hakatakse kontrollima miinimummaksu kohustuse arvutamist, et kõik äriühingute poolt tehtud arvutused on õiged. Näiteks välisriigis asuva äriühingu maksukohustuse arvutamine. See tähendab lisanduvat tööd maksuhalduritele, kes tuleb samuti koolituse näol antud teemaga kurssi viia.

KOKKUVÕTE

Majandustegevuse globaliseerumine on loonud rahvusvahelistele ettevõtetele laialdasi võimalusi maksukohustuste vähendamiseks. Selleks kasutavad ettevõtjad ära riikidevahelisi seadusandluse lünki, mis ei kohaldu enam tänapäevaste ettevõtlustulu maksustamise reeglitega. Püüdes meelitada investeeeringuid, alandavad riigid ettevõtete tulumaksumäärasid. Selleks, et luua õiglasem ülemaailmne ettevõtete maksustamise süsteem, võttis OECD/G20 Kaasava Raamistik vastu kahesambalise lahenduse. Teise samba eesmärgiks on kehtestada kõigile üle 750 miljoni euro suuruse aastase müügituluga rahvusvahelistele kontsernidele ülemaailmne ettevõtete tulumaksu alammäär 15%. Euroopa Komisjoni poolt esitatud direktiivi järgi on Eestil võimalus valida erinevate alternatiivide vahel, kuidas miinimummaks üle võtta.

Lõputöö eesmärk oli selgitada välja erinevad miinimummaksu rakendamise võimalused Eestis ja leida ettevõtjate seisukohalt kõige sobivam viis kehtestada miinimummaksu Eestis. Selleks, et saavutada töö eesmärk, oli püstitatud neli uurimisülesannet. Uurimisülesannete lahendamiseks kasutati nii kvantitatiivset kui ka kvalitatiivset uurimismeetodit. Töö esimeses osas analüüsis autor erialast teaduskirjandust, et teada probleemidest rahvusvaheliste ettevõtjate tulude maksustamises, mis oli ajendiks miinimummaksu kehtestamisel. Seejärel uuriti miinimummaksu olemust, kohaldumisala ja arvutuskäiku. Töö teises osas koostas autor kirjaliku küsitluse Eestis asuvatele tütarühingutele, keda miinimummaks tulevikus puudutab. Samuti viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud Tallinna Kaubamaja Grupp AS ja Eesti Energia AS esindajatega. Küsitluse ja intervjuude eesmärk oli teada saada Eesti ettevõtjate seisukoht miinimummaksu kehtestamisel.

Esimeseks uurimisküsimuseks oli: „Millised on probleemid rahvusvaheliste ettevõtjate tulude maksustamises?“. Sünteesides teooriat, intervjuude ja küsitluse tulemusi on kõige suuremad probleemid rahvusvaheliste ettevõtjate maksustamises riikidevahelised erinevused tulumaksumäärades ja äritegevuse registreerimine madala maksumääraga või maksuvabadesse kohtadesse.

Teiseks uurimisküsimuseks oli: „Mis on miinimummaks ja keda see Eestis puudutab?“. Sünteesides teooriat sai autor teada, et miinimummaks on OECD/G20 Kaasava Raamistiku poolne algatus kehtestada kõigile üle 750 miljoni euro suuruse aastase müügituluga rahvusvahelistele kontsernidele ülemaailmne ettevõtete tulumaksu alammäär 15%. Eestis

puudutab rahvusvaheline miinimummaks hetkel kolme, lähitulevikus nelja, Eestis tegutsevat emaühingut ning pärast *de minimis* välistuse kohaldamist umbes 150 välisriigi kontserni Eestis tegutsevat tütarühingut.

Kolmandaks uurimisküsimuseks oli: „Milline on ettevõtjate seisukoht miinimummaksu kehtestamisel?. Autor sai küsitluse ja intervjuu tulemusi analüüsides teada, et üldjuhul Eesti ettevõtjad on arvamusel, et miinimummaksu kehtestada pole vaja ning kehtestamisega seotud nüansid on keerulised. Siiski olid nad miinimummaksu põhjustest teadlikud ning mõistsid, et miinimummaksuga liitumine on Eesti jaoks paratamatu, mistõttu oleks ettevõtjate meelest mõistlik miinimummaksu kehtestada. Kuna Eesti ettevõtjatele on kõik miinimummaksu ülevõtmise võimalused ühte viisi koormavad, siis tuleks ettevõtjate arvates kehtestada siseriiklik miinimummaks.

Neljandaks uurimisküsimuseks oli: „Millised on erinevad miinimummaksu ülevõtmise võimalused Eestis?“. EL direktiivi järgi on Eestil võimalus valida kahe variandi vahel, kas võtta miinimummaksu direktiiv üle ja rakendada tulu arvesse võtmise reeglit ainult Eestis asuvatele emaühingutele või rakendada seda reeglit nii Eestis asuvatele ema- kui ka tütarühingutele. See tähendab, et kehtestada Eestis riigisisene miinimummaks. Samuti võib Eesti kasutada direktiivi erandit, mis tähendab, et esimesel kuuel aastal ei pea riigid, kus on vähem kui 12 üle 750 miljoni euro käibega kontserni lõpliku emaühingu miinimummaksu rakendama, kuid nad peavad laskma teistel riikidel maksustada Eesti äriühingute alamaksustatuid kasumeid. Üldjuhul olid ettevõtjad seisukohal, et tuleks võtta miinimummaks üle ning rakendada reeglit nii Eestis asuvatele ema- kui ka tütarühingutele. Ettevõtjate arvates pole Eestil selle mitterakendamisest pääsu ning kui juba tuleks rakendada, siis oleks mõistlik, et ka selle käigus kogutud ettevõtte tulumaks jääks Eestisse. See tähendab, et Eesti ettevõtjate seisukoht on, et oleks mõistlik kehtestada miinimummaks nii emaühingutele kui ka tütarühingutele.

Lõputöös püsitatud eesmärk sai küll täidetud ning uurimisküsimused leidsid lahendused. Arvestades asjaolu, et paljud Eesti ettevõtjad ei olnud teadlikud või olid kuulnud miinimummaksust, kuid ei teadnud sellest midagi täpsemalt, ei saa öelda, et see on nende kindel seisukoht. See tähendab, et käesoleva uuringu puhul ei ole võimalik teha otseseid üldistusi, sest uuritav valim ei olnud esinduslik.

Globaalne miinimummaks on uudne ja väga lai teema, millele on väga raske hinnanguid anda. Lõputöö kirjutamise ajal lisandus mitmel korral juurde meetmetega seonduvaid uusi aspekte. Sellest tulenevalt oleks vaja viia selles valdkonnas kindlasti läbi täiendavaid uuringuid. Autor arvab, et uuring tuleb läbi viia suurema valimiga ning uuringusse tuleks kaasata ka riigipoolne seisukoht näiteks Rahandusministeeriumi või maksuameti arvamus.

SUMMARY

The globalization of economic activity has created various opportunities for multinational companies to reduce their tax liabilities. Countries compete to attract investment by offering tax incentives or lower tax regimes to businesses. Differences between domestic tax rules create opportunities for multinational enterprises to move profit to low tax jurisdictions. In order to create a fairer global corporate taxation system, the OECD/G20 Inclusive Framework adopted a two-pillar solution. The aim of the second pillar is to set for a global minimum tax at 15% for multinational enterprises with a turnover of more than EUR 750 million based on consolidated financial statements.

The title of this thesis is “Opportunities for Implementing a Global Minimum Tax for Estonian Entrepreneurs”. The thesis consists of 55 pages, and it is written in Estonian. The author refers to 62 sources in the thesis.

The aim of the thesis is to find out the different ways of implementing the global minimum tax in Estonia and find the most appropriate way for entrepreneurs to establish a minimum tax in Estonia.

In order to fulfill the aim of the thesis in the theoretical part the author analyzed scientific literature to find out the problems in the taxation of multinational companies. In addition, the author gave an overview of the global minimum tax, global minimum tax rules, application, and calculation of global minimum tax. In the second part of the thesis the author analyzed a questionnaire survey and the two semi-structured interviews.

The aim of the survey and interviews was to find out the position of Estonian entrepreneurs in establishing the minimum tax, who will be affected by the minimum tax in the future. Both quantitative and qualitative research methods were used to solve the research tasks.

Based on the analysis of the answers received, it can be concluded that it would be reasonable for Estonia to transpose the minimum tax Directive and apply the top-up tax domestically to constituent entities located in its territory (Domestic Top-up Tax), and not to use the option to postpone the transposition of the Directive until 2030. This rule would let a country collect a minimum tax on profits located within its jurisdiction.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Alumäe, T., Tilk, O. & Ullah, A., 2018. *Advanced Rich Transcription System for Estonian Speech*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://ebooks.iospress.nl/volumearticle/50297> [Kasutatud 05.04.2022].

Avi-Yonah, R., 2004. Corporations, Society, And The State: A Defense Of The Corporate Tax. *Virginia Law review*, 90(5), p. 1249.

Avi-Yonah, R., 2021. *Build Back Better and Pillar Two: Two Alternative Scenarios*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://ssrn.com/abstract=3997061> [Kasutatud 30.03.2022].

Banociova, A. & Tahlova, S., 2019. European States in a Bout of Corporate Tax Competition. *Journal of Competitiveness*, 11(3), pp. 19-22.

Beer, S., Mooij, D. R. & Liu, L., 2018. *International Corporate Tax Avoidance: A Review of the Channels, Magnitudes, and Blind Spots*. *IMF Working paper*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2018/168/001.2018.issue-168-en.xml> [Kasutatud 22.01.2022].

Bowler-Smith, M., 2017. Rethinking The Taxation Of (Large) Corporates. *New Zealand Universities Law Review*, 27(3), pp. 747-765.

Business Roundtable, 2021. *How U.S. International Tax Policy Impacts American Workers, Jobs, and Investment* [Võrgumaterjal] Leitav: <https://s3.amazonaws.com/brt.org/BRT-StatementforSFCMar25202104.08.2021.pdf> [Kasutatud 01.05.2022].

Clausing, K., Saez, E. & Zucman, G., 2021. Ending Corporate Tax Avoidance and Tax Competition: A Plan to Collect the Tax Deficit of Multinationals. *Law-Econ Research Paper*, 20(12), pp. 10-13.

Damgaard, J., Elkjaer, T. & Johannesen, N., 2019. The Rise of Phantom Investments. *Finance & development*, 56(3), p. 13.

Devereux, M. P. & Fuest, C., 2010. Corporate Income Tax Coordination in the European Union. *European Review of Labour and Research*, 16(1), p. 24.

Ergen, T. & Rademacher I., 2021. The Silicon Valley Imaginary: US Corporate Tax Reform in the 1980s. *Socio-Economic Review*. 00(0), pp. 17-18.

Eriksen, T. H., 2007. *Globalization: the Key Concepts*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://static1.squarespace.com/static/5c03b76b96e76fd25bee32fe/t/5c41df4b7ba7fc3f57d6bc3c/1547820877045/Globalization+-+The+key+concepts+.pdf> [Kasutatud 22.01.2022].

Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Ülemkogu, 2021. *Digitaalrajanduse maksustamine*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.consilium.europa.eu/et/policies/digital-taxation/> [Kasutatud 29.11.2021].

European Commission, 2021. *Council Directive on Ensuring a Global Minimum Level of Taxation for multinational groups in the Union*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://ec.europa.eu/taxation_customs/system/files/202112/COM_2021_823_1_EN_ACT_part1_v11.pdf [Kasutatud 09.03.2021].

Feibiao, X., 2021. The Era of Minimum Tax Rates Is Coming. *Beijing Review*, 64(26), p. 26.

Gatski, L., 2021. *Digitaalrajanduse maksustamise vajalikkus ja võimalused Euroopa Liidus*. Lõputöö. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Gökçay, S. E., 2017. Taxation of Limited Taxpayer Corporates Under the Corporate Income Tax law. *International Journal of Management Economics & Business*, p. 465.

Göndör, M., 2011. A Common Corporate Tax Base in Order to Improve the European SMEs Business Environment. *Juridical Current*, 14(1), p. 151.

Hamer, M. J., 2019. *The Impact of Globalization on Corporate Income Taxation*. Master Thesis. Rotterdam: Erasmus School of Economics.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P., 2005. *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.

Holzinger, K., 2005. Tax Competition and Tax Co-Operation in the EU: The Case of Savings Taxation. *Rationality and Society*, 17(4), p. 475.

Kalmus, V., Masso, A. ja Linno, M, 2015. *Sotsiaalse analüüsi meetodid ja metodoloogia õpibaas*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys> [Kasutatud 06.04.2022].

Klabbers, J., 2018. *Rahvusvaheline õigus*. Tallinn: Juura.

Klauson, I., 2021. *Pillar 2 (globaalne miinimummaks)*. Koolitusmaterjal. Tallinn: Rahandusministeerium.

Klauson, I., 2022. *Miinimummaksu direktiiv*. Koolitusmaterjal. Tallinn: Rahandusministeerium.

Laherand, M.-L., 2010. *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk.

Langerspetz, M., 2017. *Ühiskonna uurimise meetodid: sissejuhatus ja väljajuhatus*. Tallinn: TLÜ Kirjastus.

Lehis, L., 2009. *Maksuõigus*. Tallinn: Juura.

Lehis, L., 2012. *Maksuõigus*. Tallinn: Juura.

Madhok, A., 2021. Globalization, De-Globalization, and Re-Globalization: Some Historical Context and the Impact of the COVID Pandemic. *Business Research Quarterly*, 24(3), pp. 200-201.

Majandus Postimees, 2021. *Ettevõtjad: üleilmse maksureformiga liitumine oli sundvalik*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://majandus.postimees.ee/7357351/nadala-taust-ettevotjad-uleilmse-maksureformiga-liitumine-oli-sundvalik> [Kasutatud 01.05.2022].

Maksu- ja Tolliamet, 2022. *Dividendide ja varjatud kasumieraldise maksustamine*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.emta.ee/ariklient/maksud-ja-tasumine/tulumaks-ja-sotsiaalmaks/dividendide-ja-varjatud-kasumieraldise> [Kasutatud 01.05.2022].

Minarik, J. J., 2015. *Making America's Budget Policy From the 1980s to the 1990s*. New York: Routledge.

Morgan, J., 2016. Corporation Tax as a Problem of MNC Organisational Circuits: The Case for Unitary Taxation. *The British Journal of Politics and International Relations*, 18(2), p. 472.

Mosquera, V. I. J., 2020. Regulatory Framework for Tax Incentives in Developing Countries After BEPS Action 5. *Intertax*, 48(4), p. 446.

Naoki, O., 2021. Fight against Tax Havens and International Tax Law: New Taxing Right and a Global Minimum Tax. *Public Policy Review*, 17(1), p. 1.

Noked, N., 2022. The Case for Domestic Minimum Taxes on Multinationals. *Tax Notes International*, 105(6), p. 674.

OECD, 2017. *Are the Current Treaty Rules for Taxing Business Profits Appropriate for Commerce Final Report*. Paris: OECD Publishing.

OECD, 2019. *OECD/G20 Inclusive Framework on BEPS: Progress Report July 2018-May 2019*. Paris: OECD Publishing.

OECD, 2020. *Tax Challenges Arising from Digitalisation – Report on Pillar Two Blueprint*. Paris: OECD Publishing.

OECD, 2021a. *Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy Global Anti-Base Erosion Model Rules (Pillar Two)*. Paris: OECD Publishing.

OECD, 2021b. *Two-Pillar Solution to Address the Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy*. Paris: OECD Publishing.

OECD, 2021c. *What is BEPS?* [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.oecd.org/tax/beps/about/> [Kasutatud 28.11.2021].

OECD, 2021d. *Members of the OECD/G20 Inclusive Framework on BEPS joining the October 2021 Statement on a Two-Pillar Solution to Address the Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy as of 4 November 2021.* [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.oecd.org/tax/beps/oecd-g20-inclusive-framework-members-joining-statement-on-two-pillar-solution-to-address-tax-challenges-arising-from-digitalisation-october-2021.pdf> [Kasutatud 03.03.2022].

Picciotto, S., 2015. Indeterminacy, Complexity, Technocracy and the Reform of International Corporate Taxation. *Social & Legal Studies*, 24(2), p. 166.

Picciotto, S., Kadet, J. M., Cobham, A., Faccio, T., Garcia-Bernardo, J. & Janský, P., 2021. For a Better GLOBE: A Minimum Effective Tax Rate for Multinationals. *Tax Notes International*, 101(7), pp. 863-866.

Rahandusministeerium, 2021. *Infomaterjal üleilmse miinimummaksu kohta.* [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/kkk_miinimummks_15.1021.pdf [Kasutatud 22.10.2021].

Rahandusministeerium, 2022. *Eesti saavutas EL miinimummaksu läbirääkimistes veel ühe olulise võidu.* [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.fin.ee/uudised/eesti-saavutas-el-miinimummaksu-labiraakimistes-veel-uhe-olulise-voidu> [Kasutatud 05.04.2022].

Randhawa, D. S., 2021. The Global Minimum Tax: A Transformational Proposal. *RSIS Commentary*.

Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2008. *EMTAK 2008 Selgitavad märkused.* [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.rik.ee/sites/www.rik.ee/files/elfinder/article_files/emtak_2008_pdf_0.pdf [Kasutatud 22.02.2022].

Rixen, T., 2015. *Global Tax Governance. What's wrong with it and how to fix it.* [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.researchgate.net/publication/297661023_Global_Tax_Governance_What's_wrong_with_it_and_how_to_fix_it [Kasutatud 22.01.2022].

Shin, M. J., 2020. Why do Countries Change the Taxation of Foreign-Source Income of Multinational Firms? *International Political Science Review*, 41(2), pp. 287-299.

Shukla, G., Pandey S. K. & Lingam S., 2020. Tax Effects of Treaty Shopping and OECD's BEPS Implications. *FIIB Business Review*, 9(2), p. 85.

Stanciu, L. & Stanciu, C.-L., 2021. Glocalization - an Objective Condition for a Successful Management of the Multinational Companies in the Context of the Economic Globalization. *Revista Academiei Fortelor Terestre*, 26(3), p. 235.

Steinmo, S., 2003. The Evolution of Policy Ideas: Tax Policy in the 20th Century. *British Journal of Politics and International Relations*, 5(2), pp. 209-219.

Zucman, G., 2015. *The Hidden Wealth of Nations*. Chicago: The University of Chicago Press.

Tudor, C. L. & Appel, H., 2016. Is Eastern Europe to Blame for Falling Corporate Taxes in Europe?: The Politics of Tax Competition Following EU Enlargement. *East European Politics and Societies*, 30(4), pp. 855-869.

Uustalu, E., 1998. Välismaised variühingud. *Juridica*, XII(XI), lk 502.

van den Ende, R. A., 2016. *Corporate Tax Avoidance and its Determinants: An Empirical Study Focusing on Corporate Social Responsibility and Institutional Ownership. Master Thesis.* Rotterdam: Erasmus School of Economics.

van Droogenbroek, B., 2021. *European Commission Proposes Tax Directive for Implementing BEPS 2.0 Pillar Two Model Rules in the EU.* [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.ey.com/en_lu/tax/european-commission-proposes-tax-directive-for-implementing-beps [Kasutatud 23.02.2022].

Vernon, R., 1966. International Investment and International Trade in the Product Cycle. *The Quarterly Journal of Economics*, 80(2), p. 192.

Õunapuu, L. 2014. *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.

Álvarez-Martínez, M. T., Barrios, S., d'Andria, D., Gesualdo, M., Nicodeme, G. & Pycroft, J., 2021. How Large is the Corporate Tax Base Erosion and Profit Shifting? A General Equilibrium Approach. *Economic Systems Research*, 32(1), p. 29.

Lisa 1. Küsitlus Eestis tegutsevatele tütarühingutele

1. Ettevõtte tegevusvaldkond

- Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük
  - Mäetööstus
  - Töötlev tööstus
  - Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine
  - Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus
  - Ehitus
  - Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrattaste remont
  - Veondus ja laondus
  - Majutus ja toitlustus
  - Info ja side
  - Finants- ja kindlustustegevus
  - Kinnisvaraalne tegevus
  - Kutse-, teadus- ja tehnikaalne tegevus
  - Haldus- ja abitegevused
  - Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus
  - Haridus
  - Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne
  - Kunst, meelelahutus ja vaba aeg
  - Muud teenindavad tegevused
  - Kodumajapidamiste kui tööandjate tegevus; kodumajapidamiste oma tarbeks mõeldud eristamata kaupade tootmine ja teenuste osutamine
  - Eksterritoriaalsete organisatsioonide ja üksuste tegevus
  - Muu
2. Kas olete teadlik aastal 2023 kehtima hakkavast üleilmsest miinimummaksust?
- Jah
  - Ei
  - Olen miinimummaksust kuulnud, kuid ei tea mida see endast kujutab
3. Mis on teie arvates põhjus, miks uut miinimummaksu tahetakse kehtestada?
4. Kas teie ettevõtte seisukohalt on üleilmse miinimummaksu kehtestamine vajalik?
- Jah
  - Ei

5. Arvestades, et Eesti ei saa miinimummaksust oluliselt täiendavat maksutulu ning miinimummaksu seadusesse ülevõtmine ja vajalike IT-süsteemide väljatöötamine on ressursirohke ja ajakulukas, siis mis on teie arvamus ettevõtja seisukohalt, kas Eesti peaks kehtestama miinimummaksu või taotlema esimeseks aastaks erandit ning laskma teistel riikidel maksustada Eesti äriühingute alamaksustatuid kasumeid?
  - Eesti peaks kehtestama miinimummaksu
  - Eesti peaks taotlema esimeseks aastaks erandit ning laskma teistel riikidel maksustada Eesti äriühingute alamaksustatuid kasumeid
6. Juhul kui Eesti võtab miinimummaksu direktiivi üle ja hakkab rakendama kohustuslikku tulu arvesse võtmise reeglit, siis kas teie arvates oleks mõistlik rakendada kohustuslikku reeglit ainult Eestis asuvatele emaühingutele või rakendada reeglit nii Eestis asuvatele emaühingutele kui ka tütarühingutele (välisriigis asuva emaühingu asemel)?
  - Mõistlik oleks rakendada reeglit ainult Eestis asuvatele emaühingutele
  - Mõistlik oleks rakendada reeglit nii Eestis asuvatele emaühingutele kui ka tütarühingutele
7. Üheks eeliseks miinimummaksu kehtestamisel siseriiklikult, s.t kui Eesti maksustaks ise siin asuvaid ema- kui ka tütarühinguid, on võimalus vältida topeltnmaksustamist kasumi jaotamisel. Kas teie arvates on veel eeliseid?
8. Kas siseriiklikult kehtima hakkav miinimummaks muudaks teie ettevõtte tegevust (nt. lisanduvat halduskoormust jne)?
  - Jah
  - Ei
9. Kui vastasite eelmisele küsimusele „Jah“, siis kuidas muudaks kehtima hakkav miinimummaks teie ettevõtte tegevust?
10. Eestis, Lätis kui ka Gruusias on kehtiv ettevõtte tulumaksuga maksustamise kord, kus kasumi maksustamise hetk on tõstetud selle saamiselt jaotamise hetkele. Kas ja millised on sellise jaotatud kasumi maksustamise süsteemi eelised võrreldes tavapärase ettevõtete maksustamisega?
11. Eesti ettevõtjatel on võimalik miinimummaksu tasumist neli aastat edasi lükata ehk tekkinud maksu kohustust tuleb täita alles viiendal aastal. Kas teie arvates saab peale erandi kehtestamist maksusüsteem jätkuda samadel alustel?
  - Jah
  - Ei

12. Eestis rakendatakse soodustusi regulaarselt dividende jaotavatele ettevõtjatele, kelle jaotatav kasum maksustatakse 14% määraga. Juhul, kui Eesti võtab miinimummaksu direktiivi üle, mis on teie arvamus, kas ka regulaarsete dividendide maksumäär tuleks tõsta 15% peale või tuleks 14% määra rakendamine teha vabatahtlikuks või hoopiski mõlemat eelnevat?
- Regulaarsete dividendide maksumäär tuleks tõsta 15% peale
  - Regulaarsete dividendide 14% määra rakendamine tuleks teha vabatahtlikuks
  - Tuleks rakendada mõlemat eelnevat

Lisa 2. Intervjuu küsimused Eestis tegutsevatele emaühingutele

1. Kas olete teadlik aastal 2023 kehtima hakkavast üleilmsest miinimummaksust?
2. Mis on Teie arvates põhjus, miks uut miinimummaksu tahetakse kehtestada?
3. Kas teie ettevõtte seisukohalt on üleilmse miinimummaksu kehtestamine vajalik?
4. Arvestades, et Eesti ei saa miinimummaksust oluliselt täiendavat maksutulu ning miinimummaksu seadusesse ülevõtmine ja vajalike IT-süsteemide väljatöötamine on ressursirohke ja ajakulukas, siis mis on teie arvamus ettevõtja seisukohalt, kas Eesti peaks kehtestama miinimummaksu või taotlema esimeseks aastaks erandit ning laskma teistel riikidel maksustada Eesti äriühingute alamaksustatuid kasumeid?
5. Juhul kui Eesti võtab miinimummaksu direktiivi üle ja hakkab rakendama kohustuslikku tulu arvesse võtmise reeglit, siis kas teie arvates oleks mõistlik rakendada kohustuslikku reeglit ainult Eestis asuvatele emaühingutele või rakendada reeglit nii Eestis asuvatele emaühingutele kui ka tütarühingutele (välisriigis asuva emaühingu asemel)?
6. Üheks eeliseks miinimummaksu kehtestamisel siseriiklikult, s.t kui Eesti maksustaks ise siin asuvaid ema- kui ka tütarühinguid, on võimalus vältida topeltnmaksustamist kasumi jaotamisel. Kas Teie arvates on veel eeliseid?
7. Kas ja kuidas muudaks siseriiklikult kehtima hakkav miinimummaks teie ettevõtte tegevust (nt. lisanduvat halduskoormust jne)?
8. Eestis, Lätis kui ka Gruusias on kehtiv ettevõtte tulumaksuga maksustamise kord, kus kasumi maksustamise hetk on tõstetud selle saamiselt jaotamise hetkele. Kas ja millised on sellise jaotatud kasumi maksustamise süsteemi eelised võrreldes tavapärase ettevõtete maksustamisega?
9. Eesti ettevõtjatel on võimalik miinimummaksu tasumist neli aastat edasi lükata ehk tekkinud maksu kohustust tuleb täita alles viiendal aastal. Kas teie arvates saab peale erandi kehtestamist maksusüsteem jätkuda samadel alustel?
10. Eestis rakendatakse soodustusi regulaarselt dividende jaotavatele ettevõtjatele, kelle jaotatav kasum maksustatakse 14% määraga. Juhul, kui Eesti võtab miinimummaksu direktiivi üle, mis on teie arvamus, kas ka regulaarsete dividendide maksumäär tuleks tõsta 15% peale või tuleks 14% määra rakendamine teha vabatahtlikuks või hoopiski mõlemat eelnevat?

Lisa 3. Intervjuude kategooriad ja koodid

Kategooria	Kood
Kategooria 1 Miinimummaksu kehtestamise põhjused	Kood 1 BEPS projekti mitte täiuslik rakendamine Kood 2 äritegevuse registreerimine madala maksumääraga või maksuvabadesse kohtadesse Kood 3 raha laekumine välisriigi territooriumile Kood 4 suurriikide mõte maksustada suuri kontserne samaväärsel tuluga
Kategooria 2 Miinimummaksu kehtestamise vajalikkus Eestis	Kood 1 kasulik suurriikidele Kood 2 Eesti vaates maksu kehtestamine midagi ei anna Kood 3 ei sobitu kokku praeguse Eesti maksusüsteemiga Kood 4 võtab ära vabaduse ise otsustada
Kategooria 3 Miinimummaksu mõju ettevõtjate tegevusele	Kood 1 investeringud raamatupidamisse Kood 2 erinevused kontserni siseses raamatupidamisarvestuses Kood 3 prognooside tegemine ja läbi mõtlemine Kood 4 selge arusaam puudub Kood 5 riigipoolne ettevalmistus
Kategooria 4 Eesti maksusüsteemi eelised	Kood 1 jääb rohkem raha investeringute tegemiseks Kood 2 vabadus kasumi jaotamist ise otsustada Kood 3 maksusüsteemi lihtsus Kood 4 raha saab ära kasutada ettevõtte tegevuse laiendamiseks Kood 5 paberil märgitud kasum ei pruugi alati õige olla Kood 6 liberaalne põhimõte eriti Eestis, kus on palju väikseid ettevõtjaid Kood 7 riigipoolne töökoormus on madalam Kood 8 ei soodusta maksude optimeerimist
Kategooria 5 Regulaarsete dividendide jaotamine ettevõtjatele	Kood 1 rakendamine võiks olla vabatahtlik Kood 2 maksumäära tõstmine mõjutab väikeettevõtjaid Kood 3 ettevõtjate suhtes bürokratlik